

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A vezető tisztségviselő felelőssége a Ptk. tükrében

Szerző:

Dr. Pető Beáta

Pécs, 2018. május 11.

I. Bevezetés

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) több területen változtatott a korábbi szabályozáson, így a társasági jogi szabályozáson is különös tekintettel arra, hogy 2014. március 15.-i hatályba lépésével a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvényt (a továbbiakban: Gt.) hatályon kívül helyezte, és a korábbi szabályozás helyett a harmadik könyve tartalmazza a társasági jogi szabályokat. Ebben a könyvben határozza meg a Ptk. a jogi személyek és a gazdasági társaságok alapvető szabályait, valamint az egyes társasági formákra vonatkozó szabályokat.

A Ptk. jelentős mértékben átalakította a polgári jog felelősségi szabályrendszerét és ezzel együtt változott a gazdasági társaságok és az egyéb jogi személyek vezető tisztségviselőinek a felelőssége is.

A vezető tisztségviselő a jogi személy irányítója, az ő léte biztosítja a jogi személy napi működésének a jogi és működési alapjait. A vezető tisztségviselő elsődlegesen a jogi személy érdekeinek megfelelően, azokat képviselve köteles a vezető tisztségviselői tevékenységének folytatására.

A jogi személy nem tud vezető tisztségviselő nélkül létezni, mivel nem ember és önállóan cselekedni nem képes, mert a jogi személy nem más, mint a jog egy absztrakciója, ami a mögötte álló tagok (természetes és jogi személyek) valamely céljának megvalósítása vagy támogatása érdekében jött létre.¹

A Ptk. valamennyi jogi személy vezetőjét vezető tisztségviselőnek nevezi meg, mely e fent írtakra tekintettel egy különleges, speciális státusz.² Tekintettel a vezető tisztségviselő különleges státuszára kiemelkedően fontosak a felelősségére vonatkozó szabályok is, amelyek azonban a Ptk. hatályba lépésével változtak.

¹ Csehi Zoltán: A vezető tisztségviselő polgári jogi felelősségének az alapjai és irányai az új Polgári Törvénykönyv alapján. In: A vezető tisztségviselő felelőssége. Budapest, Wolters Kluwer Kft., 2015., 12. o.

² Nochta Tibor: Kártérítési jog, Budapest, Menedzser Praxis Szakkiadó és Gazdasági Tanácsadó Kft., 2016., 49-53. o.

A jelen tanulmány tárgya a vezető tisztségviselő felelősségének vizsgálata a hatályos jogi szabályozás - elsősorban a Ptk. - tükrében kisebb, nagyobb kitekintéssel a munkajogi és a cégjogi szabályokra is, melynek során a vezető tisztségviselő státuszának meghatározását követően bemutatásra kerülnek a vezető tisztségviselő felelősségének az irányai, valamint a felelősségének az áttörése. A dolgozat kitér továbbá arra is, hogy hogyan alakul a vezető tisztségviselő felelőssége annak függvényében, hogy ezt a tisztségét milyen - a jogi személy és közte fennálló - szerződéses jogviszony alapján látja el.

II. A vezető tisztségviselő fogalma és az ügyvezetés fogalma, a vezető tisztségviselői jogviszony tartalma

1. A vezető tisztségviselő és az ügyvezetés fogalma

A Ptk. nem ad konkrét definíciót a vezető tisztségviselő meghatározására, hanem a vezető tisztségviselő által ellátandó „legfőbb feladat” az ügyvezetés fogalmát határozza meg a 3:21. § (1) bekezdésében, mely szerint az ügyvezetési tevékenység nem más, mint a jogi személy irányításával kapcsolatos olyan döntések meghozatala, amelyek nem tartoznak a tagok vagy az alapítók hatáskörébe, és amelyre egy vagy több vezető tisztségviselő vagy a vezető tisztségviselőkből álló testület jogosult.

Ezzel pedig megadja az vezető tisztségviselő által ellátandó feladatok lényegét, melyek meghatározásával és a vezető tisztségviselővel szemben történő további követelmények és kötelezettségek meghatározásával körülírja a vezető tisztségviselői pozíció lényeges tartalmi elemeit.³

³ Ptk. 3:21. § [Az ügyvezetés fogalma és a vezető tisztségviselői megbízás keletkezése] (1) A jogi személy irányításával kapcsolatos olyan döntések meghozatalára, amelyek nem tartoznak a tagok vagy az alapítók hatáskörébe, egy vagy több vezető tisztségviselő vagy a vezető tisztségviselőkből álló testület jogosult. (2) A vezető tisztségviselő ügyvezetési tevékenységét a jogi személy érdekének megfelelően köteles ellátni. (3) A jogi személy első vezető tisztségviselőit a jogi személy létesítő okiratában kell kijelölni. A jogi személy létrejöttét követően a vezető tisztségviselőket a jogi személy tagjai, tagság nélküli jogi személyek esetén a jogi személy alapítói választják meg, nevezik ki vagy hívják vissza. A vezető

A Ptk. rendelkezik továbbá a vezető tisztségviselői megbízatás keletkezésének és megszűnésének szabályairól is. Tekintettel arra, hogy a vezető tisztségviselőknek személyesen eljárva kell döntéseket hozniuk, illetve a jogi személyt képviselniük, a törvény abból indul ki, hogy a vezető tisztségviselőnek e feladatok ellátására alkalmas, természetes személynek kell lennie. Így abban az esetben is, amennyiben az egyes jogi személy típusoknál megengedett, hogy jogi személy legyen vezető tisztségviselő, akkor is ki kell jelölni azt a természetes személyt, aki a vezető tisztségviselő feladatait teljesíteni tudja.

A Ptk. a vezető tisztségviselő pozíciójának meghatározása körében a közérdek védelmében meghatároz olyan eseteket, amelyekben kizárt az, hogy valaki vezető tisztségviselői pozíciót töltsön be. Ezek az esetkörök jelentős részben a társasági jogi szabályozás általánosításával kerültek meghatározásra, mivel nemcsak gazdasági társaságoknál, hanem minden jogi személynél indokolt kizárni az irányításból olyan személyeket, akik szabadságvesztés büntetés hatálya alatt állnak, vagy akiket büntető ítéletben eltiltottak a vezető tisztségviselői foglalkozástól vagy olyan tevékenységtől, amelyet a jogi személy végez.⁴

tisztségviselői megbízás a tisztségnek a kijelölt, megválasztott vagy kinevezett személy által történő elfogadásával jön létre.; 3:23. § [Titoktartási és felvilágosítási kötelezettség] (1) A vezető tisztségviselő a jogi személy tagjai, tagság nélküli jogi személy esetén a jogi személy alapítói részére köteles a jogi személyre vonatkozóan felvilágosítást adni, és számukra a jogi személyre vonatkozó iratokba és nyilvántartásokba betekintést biztosítani. A felvilágosítást és az iratbetekintést a vezető tisztségviselő a jogosult által tett írásbeli titoktartási nyilatkozat tételéhez kötheti. (2) A vezető tisztségviselő megtagadhatja a felvilágosítást és az iratokba való betekintést, ha ez a jogi személy üzleti titkát sértené, ha a felvilágosítást kérő a jogát visszaélészerűen gyakorolja, vagy felhívás ellenére nem tesz titoktartási nyilatkozatot. Ha a felvilágosítást kérő a felvilágosítás megtagadását indokolatlannak tartja, a nyilvántartó bíróságtól kérheti a jogi személy kötelezését a felvilágosítás megadására.

⁴ Ptk. 3:22. § [A vezető tisztségviselővel szembeni követelmények és kizáró okok] (1) Vezető tisztségviselő az a nagykorú személy lehet, akinek cselekvőképességét a tevékenysége ellátásához szükséges körben nem korlátozták. (2) Ha a vezető tisztségviselő jogi személy, a jogi személy köteles kijelölni azt a természetes személyt, aki a vezető tisztségviselői feladatokat nevében ellátja. A vezető tisztségviselőkre vonatkozó szabályokat a kijelölt személyre is alkalmazni kell. (3) A vezető tisztségviselő ügyvezetési feladatait személyesen köteles ellátni. (4) Nem lehet vezető tisztségviselő az, akit bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen szabadságvesztés büntetésre ítélték, amíg a büntetett előéletéhez fűződő hátrányos következmények alól nem mentesült. (5) Nem lehet vezető tisztségviselő az, akit e foglalkozástól jogerősen eltiltottak. Akit valamely foglalkozástól jogerős bírói ítélettel eltiltottak, az eltiltás hatálya alatt az ítéletben megjelölt tevékenységet folytató jogi személy vezető tisztségviselője nem lehet. (6) Az eltiltást kimondó határozatban megszabott időtartamig nem lehet vezető tisztségviselő az, akit eltiltottak a vezető tisztségviselői tevékenységtől.

2. A vezető tisztségviselői jogviszony tartalma

A vezető tisztségviselőknek alapvetően két feladata van, a jogi személy ügyvezetése, hiszen ő a társaság ügyvezetője, valamint a jogi személy törvényes képviselője.⁵

Az ügyvezetés a jogi személy ügyeiben való olyan döntések meghozatalát jelenti, amelyek egyrészt nem tartoznak az alapítók vagy a tagok döntési jogkörébe, másrészt azonban a jogi személy irányításával összefüggenek. Egy jogi személy tevékenysége során számtalan döntés születik, amelyeket azonban nem lehet teljes egészében az ügyvezetés körébe sorolni, hiszen akkor a vezető tisztségviselők nem lennének képesek megfelelni feladatuknak, nem tudnák személyesen ellátni a rájuk rótt kötelezettségeket.

A társaság károsodása során azt kell tehát vizsgálni, hogy a kár az ügyvezetői feladatok nem megfelelő ellátása miatt következett-e be, hiszen az ügyvezetői feladatok körébe nem tartozó feladatok elmulasztása vagy hibás teljesítése miatt a vezető tisztségviselő nem vonható felelősségre, e tekintetben az ő felelőssége fel sem merülhet. Az ügyvezetési döntések meghozatalára a jogi személy vezető tisztségviselői jogosultak, akik azonban nem mindig érintettek vagy érdekeltek a jogi személy működésében, ezért kell azt kimondani, hogy az ügyvezetési tevékenységük során a vezető tisztségviselők a jogi személy érdekeinek megfelelően kötelesek eljárni.

Mindebből következik, hogy vezető tisztségviselő nem vonható továbbá felelősségre a napi működés során bekövetkező valamennyi kárért, mivel őt nem terheli eredményfelelősség, azonban a tevékenységét a társaság érdekeinek megfelelően, a vezető tisztségviselőktől általában elvárt gondossággal kell végeznie. Amennyiben a fentiekben meghatározott kötelezettségének eleget tesz és a társaság érdekeit szem előtt tartva jár el, akkor kártérítési felelősség nem terheli.

Azt azonban, hogy a vezető tisztségviselő részéről mi minősül megfelelő eljárásnak, az jogi

⁵ Ptk. 3:21. § (1) A jogi személy irányításával kapcsolatos olyan döntések meghozatalára, amelyek nem tartoznak a tagok vagy az alapítók hatáskörébe, egy vagy több vezető tisztségviselő vagy a vezető tisztségviselőkből álló testület jogosult.; Ptk. 3:29. § [A jogi személy törvényes képviselője] (1) A jogi személy törvényes képviselőjét a vezető tisztségviselő látja el. (2) A vezető tisztségviselő képviselői jogát önállóan gyakorolja. (3) A vezető tisztségviselő köteles a jogi személy jogszabályban előírt adatait a nyilvántartó bíróságnak bejelenteni.

személyenként, társaságoként eltérő, így az csak az adott konkrét esettel kapcsolatban értelmezhető.

III. A vezető tisztségviselő felelősségének irányai

A vezető tisztségviselők az e minőségükben kifejtett tevékenységükért felelősséggel tartoznak. A vezető tisztségviselő felelősségének irányai alapvetően két irányból vizsgálhatók, egyrészt a károsult személyi kör szempontjából, másrészt a vezető tisztségviselő jogviszonyának tartalma, feladatai kapcsán. Így a vizsgálat tárgyát képezi egyrészt a vezető tisztségviselőnek a gazdasági társasággal szembeni belső kártérítési felelőssége, másrészt vezető tisztségviselő által a harmadik személyeknek okozott károkért való felelősség kérdésköre, mivel ez a felelősség különbözőképpen alakul a jogi személlyel, illetve harmadik személyekkel szemben. Mindezt a Ptk. is rögzíti a 3:24. §-ában a vezető tisztségviselő felelősségének a szabályozásánál az alábbiak szerint: „A vezető tisztségviselő az ügyvezetési tevékenysége során a jogi személynek okozott károkért a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályai szerint felel a jogi személlyel szemben. A vezető tisztségviselő által e jogkörében eljárva harmadik személynek okozott károkért a jogi személy felel. A vezető tisztségviselő a jogi személlyel egyetemlegesen felel, ha a kárt szándékosan okozta.”⁶

Itt kell kiemelni, hogy a Ptk. hatályba lépésével ezek a felelősségi szabályok jelenősen változtak, amelynek oka, hogy a Ptk. tudatosan elhatárolja szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség (kontraktuális felelősség) és a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség (deliktuális felelősség) rendszerét. A Ptk. a kontraktuális felelősség keretében egy jóval objektívebb, a veszélyes üzemi felelősséghez hasonló felelősségi formát hozott létre, míg a deliktuális felelősség általános szabálya továbbra is felróhatóságon alapuló, objektivizált szubjektív felelősségi formaként kerül meghatározásra.⁷

A vezető tisztségviselők felelősségének szabályozása megértéséhez itt szükséges röviden bemutatni

⁶ Ptk. 3:24. §

⁷ Kobl Tamás: A vezető tisztségviselők polgári jogi felelőssége különös tekintettel az új Ptk. változásaira. 45. oldal.

a két felelősségi forma közötti különbséget is.

A két felelősségi forma különbségének oka abban rejlik, hogy a deliktualis felelősség esetében a károkozó és a károsult között a károkozó magatartást megelőzően „csak” egy abszolút szerkezetű jogviszony létezik, és egy tiltó norma megsértése hozza létre a relatív szerkezetű kárkötelmet. Ezzel szemben a kontraktuális felelősség esetében a károkozást megelőzően is fennáll egy relatív szerkezetű jogviszony a felek között, nevezetesen a közöttük létrejött szerződés, amely meghatározza az egymással szembeni jogaikat és kötelezettségeiket.

Ebből adódik, hogy a károkozó magatartás a két területen más természetű. A deliktualis felelősségnél a károkozás általános tilalma (a neminem laedere elve) szenved sérelmet, és a magatartást éppen az teszi jogellenessé, hogy kár kapcsolódik hozzá. A kontraktuális felelősségnél viszont a károkozó magatartást a szerződésben vállalt kötelezettség megszegése jelenti, egy olyan kötelezettség nem vagy nem szerződésszerű teljesítése, amelyet a fél a helyzete és a szerződéssel járó kockázatok felmérése után önként vállalt magára. A szerződéses jogviszony a kárkötelem alanyait, a károkozó és a károsult személyét is behatárolja: a károkozó a kárt a másik szerződő félnek okozza. A szerződésszegésért való kártérítési felelősség feltételei tehát a szerződéses kötelezettségvállalás és annak a megszegése. A legfontosabb különbség a deliktualis és a kontraktuális felelősség között az, hogy a kontraktuális felelősséget egy önként, tudatosan, átgondoltan vállalt szerződéses kötelezettségvállalás megszegése alapozza meg, míg ez a feltétel a deliktualis kárfelelősség esetében hiányzik.⁸

A Ptk. kontraktuális és a deliktualis kárfelelősség alapján mutatkozó különbség következményeit két vonatkozásban vonja le, egyrészt a szerződésszegési kártérítési felelősség szabályozásánál megszigorítja a szerződésszegő fél kimentését,⁹ másrészt - a kimentés megszigorítását ellensúlyozva - a szerződésszegő fél által a szerződéskötéskor előre látható károkra korlátozza a megtérítendő

⁸ Kommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez.

⁹ Ptk. 6:142. § [Felelősség szerződésszegéssel okozott károkért] Aki a szerződés megszegésével a másik félnek kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést ellenőrzési körén kívül eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje vagy a kárt elhárítsa.

következménykárok és az elmaradt haszon mértékét.¹⁰ A két változtatás szorosan összefügg egymással és egyensúlyi helyzetet teremt a szerződő felek közötti kockázatmegosztás terén.

1. A vezető tisztségviselő felelőssége a társaság és a tagok felé

1.1. A vezető tisztségviselő felelőssége a társaság felé

A Ptk. 3:24. § (1) bekezdésében foglaltak szerint a vezető tisztségviselő az ügyvezetési tevékenysége során a jogi személynek okozott károkért a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályai szerint felel a jogi személlyel szemben.

A fent meghatározott szabályból levezethető, hogy vezető tisztségviselő társasággal szembeni felelősség az ügyvezetéssel kapcsolatos tevékenységével függ össze, miszerint tevékenysége ellátása során a kötelezettségeinek a megszegésével okozott kárért felel a társasággal szemben. A vezető tisztségviselő kárfelelősségének általános szabálya tehát a társaságnak okozott kárért való felelősségi szabály rendezi. E körben a vezető tisztségviselő felelőssége a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályai szerint felel, felelőssége tehát kontraktuális tekintettel arra, hogy mindazok a jogpolitikai célok, amelyek a kontraktuális felelősség megszigorítását indokolják, a vezető tisztségviselő és a jogi személy közötti viszonyban is fennállnak. A vezető tisztségviselő tudatosan vállalja a jogi személlyel szemben a jogi személy érdekeinek megfelelő irányítási feladatok ellátását. Ebből pedig az következik, hogy ha ezt az előzetesen mérlegelt, tudatosan elvállalt kötelezettségét a vezető tisztségviselő megszegi, akkor indokolt vele szemben a szerződésen kívül okozott károkért való felelősségnél szigorúbb felelősségi szabályokat alkalmazni. A vezető tisztségviselő és a jogi személy között egy egyezség alakul ki a tisztség keletkezése tekintetében, és a két fél egybehangzó akaratnyilatkozata tartalmilag is szerződéses viszonyt hoz létre a két fél, azaz a jogi személy és a vezető tisztségviselő között.

¹⁰ Ptk. 6:143. § [A kártérítés mértéke] (1) Kártérítés címén meg kell téríteni a szolgáltatás tárgyában keletkezett kárt. (2) A szerződésszegés következményeként a jogosult vagyonában keletkezett egyéb károkat és az elmaradt vagyoni előnyt olyan mértékben kell megtéríteni, amilyen mértékben a jogosult bizonyítja, hogy a kár mint a szerződésszegés lehetséges következménye a szerződés megkötésének időpontjában előre látható volt. (3) Szándékos szerződésszegés esetén a jogosult teljes kárát meg kell téríteni.

A szerződésszegésért való felelősség szabályát a Ptk. 6:142. § tartalmazza, mely szerint, aki a szerződés megszegésével a másik félnek kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentessül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést ellenőrzési körén kívül eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje, vagy a kárt elhárítsa.¹¹

Megállapítható tehát, hogy a szerződésszegésért való felelősség is kimentő felelősségi rendszerben került szabályozásra, azaz bizonyos feltételeknek a károsult általi bizonyítása után a károkozó bizonyíthat olyan feltételeket, amelyek mentesítik őt a felelősség alól, ezek a feltételek azonban nem a felróhatóság hiányára összpontosítanak, mint a polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (régi Ptk.), hanem attól eltérő feltételrendszert képeznek.

A vezető tisztségviselő felelősségének a megállapítása kapcsán jogi személynek kell bizonyítania azt, hogy a vezető tisztségviselő a kötelezettségét megszegte, valamint azt is, hogy a keletkezett kára ezzel a kötelezettségszegéssel okozati összefüggésben áll. A kötelezettségszegés körében a legfontosabb annak a kérdésnek a tisztázása, hogy mi a vezető tisztségviselőnek e tisztsége alapján ellátandó feladata. Ezt a törvény - a fentiekben leírtak szerint - az ügyvezetés fogalmán keresztül határozza meg, mivel a vezető tisztségviselők egyik alapvető feladata és kötelezettsége az ügyvezetési tevékenység ellátása a jogi személynél. A Ptk. 3:21. § (1) bekezdésében foglaltak szerint az ügyvezetés a jogi személy irányítási feladatainak ellátását jelenti, kivéve azokat az irányítással kapcsolatos döntéseket, amelyek taggyűlés hatáskörébe tartoznak. Annak a konkrétabb meghatározása, hogy mi tekinthető egy jogi személynél irányítási feladatnak, nem történhet egységesen, hiszen a jogi személyek mérete, struktúrája szerint különböző feladatok sorolhatók ide.

A vezető tisztségviselő felelősségének megállapításához nem elegendő az, hogy a károkozó magatartás az ügyvezetés körébe esett, hanem azt is bizonyítani kell, hogy az ügyvezető megszegte az ügyvezetési kötelezettségét. Mindez azért van különösen fontos, mert az ügyvezetők az irányítás körében többnyire kockázatot magukban hordozó üzleti döntéseket hoznak. Önmagában tehát az, hogy az üzleti kockázat eredményeképpen a jogi személyt kár éri, még nem jelenti azt, hogy a vezető tisztségviselő megszegte az őt terhelő kötelezettségeket, hiszen amennyiben az ügyvezető

¹¹ Ptk. 6:142. §

körültekintően jár el és alapos mérlegelés alapján megalapozott üzleti döntést hoz, akkor az ezzel a döntéssel járó kockázat nem alapozza meg a felelősségét, mivel a kötelezettségszegés mozzanata hiányzik.

Itt kell értékelni a vezető tisztségviselői jogviszony megbízási jellegét, amelyből az következik, hogy a vezető tisztségviselő nem valamely eredmény bekövetkezéséért vállal felelősséget, hanem azt vállalja, hogy a jogi személy érdekében az adott helyzetben általában elvárható gondossággal fog eljárni. Ha e kötelezettségének a vezető tisztségviselő eleget tett, akkor a bekövetkező esetleges veszteségért a jogi személlyel szemben nem felel.¹²

1.2. A vezető tisztségviselő felelőssége a társaság tagjai felé

Szűk körben, de a Ptk. 3:117. § (3) bekezdése lehetővé teszi a tagoknak, hogy önállóan érvényesítsék kártérítési igényeiket a vezető tisztségviselővel szemben azon az alapon, hogy nem tett eleget az ügyvezetésből fakadó kötelezettségeinek. A tagok felé fennálló felelősség érvényesítésének négy feltétele van. Az első feltétel a gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnése. A második feltétel, hogy az igényérvényesítésnek a társaság nyilvántartásból való törlésétől számított egy éves jogvesztő határidőn belül kell történnie, emellett kizárólag azok jogosultak ezen igényüket érvényesíteni, akik a törlés időpontjában tagsági jogviszonyban állnak a gazdasági társasággal. Az utolsó feltétel pedig az, hogy a tag csak a társaság megszűnésekor felosztott vagyonból az őt megillető rész arányában érvényesíthet kártérítési igényt a vezető tisztségviselővel szemben.¹³

¹² Mindezt alátámasztja a bírósági gyakorlat is, amelyet a Ptk. kodifikációja során a jogszabályba átültettek. Lásd például a bíróság a BH2004. 372. számú döntésben kimondta, hogy a vezető tisztségviselő által hozott rossz üzleti döntés - noha a cégnek vitathatatlanul kárt okoz - egyéb tényállási elem hiányában nem tekinthető jogellenes magatartásnak, egy további döntésében (EBH2011. 2417.), hogy a vezető tisztségviselő felelősségének megállapításához az vezethet, ha a vezető a gazdasági társaság helyzetét, valamint a piaci környezetet teljes egészében tévesen felmérve, előre láthatóan és kirívóan ésszerűtlen kockázatot vállalt.

¹³ Ptk. 3:117. § (3) „A gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnése után a társaság vezető tisztségviselőivel szembeni kártérítési igényt - a társaság nyilvántartásból való törlésétől számított egyéves jogvesztő határidőn belül - a törlés időpontjában tagsági jogviszonyban állók érvényesíthetik. A tag a kártérítési igényt a társaság megszűnésekor felosztott vagyonból őt megillető rész arányában érvényesítheti.”

1.3. Több vezető tisztségviselő közös károkozása

A vezető tisztségviselők sok esetben testületként járnak el, például a részvénytársaság esetében az igazgatóság vagy igazgatótanács (Ptk. 3:282. §), az egyesületnél az elnökség (Ptk. 3:78. §), szövetkezetnél igazgatóság látja el az ügyvezetési feladatokat. Ezeknél a személyeknél a felelősség alapja és szabálya ugyanaz, vagyis nincs kivételes szabály, így a Ptk. következő általános szabályai alkalmazandók.

A Ptk. 6:144. § (1) és (2) bekezdései erre az esetre a szerződésen kívüli károkozás szabályait hívják fel. A Ptk. 6:144. § (1) bekezdése kimondja, hogy a károsult kármegelőzési, kárelhárítási és kárenyhítési kötelezettségére, továbbá a közös károkozók felelősségére a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályait kell alkalmazni. A (2) bekezdés pedig akként rendelkezik, hogy a kár fogalmára és a kártérítés módjára - az e fejezetben nem szabályozott kérdésekben - a szerződésen kívül okozott károk megtérítésére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni, azzal az eltéréssel, hogy a kártérítés méltányosságból való mérséklésének nincs helye.

Az így felhívott, alkalmazandó szabály pedig kimondja, hogy ha többen közösen okoznak kárt, felelősségük a károsulttal szemben egyetemleges (Ptk. 6:524. § (1) bekezdés), a károkozók közötti viszonyt pedig a Ptk. 6:524. § (3) bekezdése rendezi, miszerint a károkozók a kárt egymás között magatartásuk felróhatósága arányában, ha ez nem megállapítható, közrehatásuk arányában viselik. Ha a közrehatás arányát sem lehet megállapítani, a kárt a károkozók egymás között egyenlő arányban viselik.

Itt kell megjegyezni, hogy a Ptk.-nak ez a szabályozása a Gt. szabályozásához képest hiányos, mivel a Gt.-vel ellentétben nem tartalmaz különös szabályt a több vezető tisztségviselő közös károkozásának az esetére.¹⁴

A Ptk. közös károkozásra vonatkozó általános szabályainak alkalmazása a fentiekben bemutatott

¹⁴ Gt. 30. § „(4) Együttes képviseleti joggal rendelkező vezető tisztségviselők, illetve testületi ügyvezetés esetén a vezető tisztségviselők gazdasági társasággal szembeni kártérítési felelőssége a Ptk. közös károkozásra vonatkozó szabályai szerint egyetemleges. Ha a kárt a testületi ügyvezetés határozata okozta, mentesül a felelősség alól az a tag, aki a döntésben nem vett részt, vagy a határozat ellen szavazott.”

formában nem teljesen helytálló. Abban az esetben ugyanis, amikor a létesítő okirat testületi ügyvezetést intézményesít és a károkozás az ügyvezetői testület által hozott határozattal történik speciális mentesülési szabályra van szükség. Ilyen esetben a Ptk. 6:524. § (1) bekezdése alapján a károkozó határozatra igenlő szavazatot leadó vezető tisztségviselők az okozott kárért a gazdasági társasággal szemben egyetemlegesen felelnek.

Amikor a vezető tisztségviselők nem testületi határozattal, hanem más módon okoznak kárt - például a társaság tulajdonában álló valamely dolgot együttesen megrongálnak stb. - a Ptk. 6:524. § szabályai teljes mértékben és megfelelően alkalmazhatóak.

A Gt. azonban a testületi ügyvezetés által hozott határozatokkal történő károkozások vonatkozásában tartalmazott speciális mentesülési szabályt, amelyet a Gt. 30. § (4) bekezdés második mondata szabályozott, mely szerint abban az esetben, ha a kárt a testületi ügyvezetés határozata okozta, mentesül a felelősség alól az a tag, aki

A Ptk. ezt a szabályt azonban nem tartotta fenn, így tehát azt a vezető tisztségviselőt, aki a kárt okozó határozat meghozatalában nem vett részt, vagy a határozat ellen szavazott nem védi a fentiekhez semmilyen hasonló, különös mentesülési szabály, azonban ebben a körben kimentési okként ingyenes jogviszony esetén a Ptk. 6:142. § második mondatában foglalt,¹⁵ visszerthes jogviszony esetén pedig a Ptk. 6:147. § (2) bekezdésének második mondatára hivatkozhat.¹⁶

Ezeknek a jogszabályi rendelkezéseknek az alkalmazhatósága Ptk. szabályozási rendszeréből következik, illetve abból logikusan levezethető tekintettel arra, hogy az adott kérdéskör vonatkozásában nem tartalmaz speciális rendelkezéseket, így e körben a vonatkozó, a fentiekben már részletezett általános szabályokat kell alkalmazni. Mindebből pedig az következik, hogy ha az

¹⁵ Ptk. 6:142. § Aki a szerződés megszegésével a másik félnek kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentese a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést ellenőrzési körén kívül eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje vagy a kárt elhárítsa.

¹⁶ Ptk. 6:147. § (1) Aki szolgáltatás teljesítését ingyenesen vállalja, a szolgáltatás tárgyában bekövetkezett kárért akkor felel, ha a jogosult bizonyítja, hogy a kötelezett a kárt szándékos szerződésszegéssel okozta, vagy elmulasztotta a tájékoztatást a szolgáltatás olyan lényeges tulajdonságáról, amelyet a jogosult nem ismert. (2) Aki szolgáltatás teljesítését ingyenesen vállalja, köteles a jogosult vagyonában a szolgáltatással okozott kárt megtéríteni. Mentese a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható.

ügyvezetői testület társasággal szembeni károkozásának esetére az általános kártérítési szabályokat kell alkalmazni, akkor ez esetben a károkozó határozat meghozatalában részt nem vevő, vagy azt ellenző vezető tisztségviselő mentesülésére is a Ptk. károkozással kapcsolatos általános mentesülési szabályait kell alkalmazni.

1.4. A vezető tisztségviselő által okozott kár mértéke

A Ptk. a szerződésszegéssel okozott károk megtérítése körében is a teljes kártérítés elvéből indul ki. Ez az elv korlát nélkül érvényesül a szerződésszegés következtében a szolgáltatással kapcsolatban közvetlenül felmerült károk tekintetében. Ennek az indoka az, hogy ezekkel a kártételekkel, mint a szerződésszegés lehetséges következményeivel a szerződésszegő félnek szerződésszegése esetére mindig eleve számolnia kell. A kárt pedig, mint a kártérítési felelősség alapfeltételét a károsultnak igénye előterjesztésénél meg kell határoznia, és a bizonyítási teher is rajta nyugszik. Mindez vonatkozik az elmaradt haszon bizonyítására is.¹⁷

A kártérítés célja, hogy elvileg ki kell egyenlítenie a jogosult vagyonában a szerződésszegés következményeként bekövetkezett teljes kárt, így az elmaradt hasznokat és a következménykárokat is, ezáltal a jogosultat lehetőleg olyan helyzetbe kell hoznia, mint amilyenben a szerződés szerű teljesítés esetén lett volna. A kártérítésnek ebből a kiegyenlítő jellegű szerepéből következik, hogy nemcsak a jogosult meglévő vagyonában keletkezett hátrányokat kompenzálni, hanem a jogosult által a szerződés szerű teljesítéstől várható vagyoni előnyök elmaradását is.¹⁸ Ezeknél a kártételeknél azonban nem érvényesül automatikusan a teljes kártérítés elve.

A Ptk. a vezető tisztségviselő által okozott kár mértékét eltérően határozza meg annak függvényében, hogy a vezető tisztségviselő és a jogi személy között létrejött jogviszony visszterhes - megbízási, munkajogi - vagy ingyenes jogviszony.

Visszterhes szerződés esetén a kár mértékét a Ptk. 6:143. § (2) - (3) bekezdése szabályozza, mely a szerződésszegés következményeként a jogosult vagyonában keletkezett egyéb károkat és az

¹⁷ Kommentár a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez

¹⁸ Kommentár a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez

elmaradt vagyoni előnyt olyan mértékben kell megtéríteni, amilyen mértékben a jogosult bizonyítja, hogy a kár, mint a szerződésszegés lehetséges következménye a szerződés megkötésének időpontjában előre látható volt. Szándékos szerződésszegés esetén a jogosult teljes kárát meg kell térítenie a károkozó vezető tisztségviselőnek.

A szabályozás különbséget tesz a kár mértékének a meghatározásánál abban a tekintetben is, hogy a károkozás gondtalan (Ptk. 6:143. (2) bekezdés), vagy szándékos (Ptk. 6:143. § (3) bekezdés) volt.

A Ptk. 6:143. § (2) bekezdése szerinti gondtalan károkozás esetén a szabályozás alapján a vezető tisztségviselő, mint károkozó köteles megtéríteni a jogi személy vagyonában beálló értékcsökkenést és az elmaradt vagyoni előnyt, ha a jogosult, azaz a jogi személy bizonyítja, azt is, hogy a kár a szerződés megkötésének időpontjában előre látható volt.

A Ptk. szabályozása szerint az előreláthatóság referencia-időpontját a szerződéskötés időpontjához köti. Ez tulajdonképpen azt jelenti, hogy a következménykárok és az elmaradt haszon megtérítendő összege nem haladhatja meg azt a veszteséget, amelyet a szerződésszegő fél a szerződés megkötésének időpontjában előre látott, vagy amelyet előre kellett látnia azon tények és körülmények alapján, amelyekről mint a szerződésszegés lehetséges következményeiről az említett időpontban tudott vagy tudnia kellett.¹⁹ Az előreláthatósági korlát célja kizárja azoknak a károknak a megtérítési kötelezettségét, amelyek rendkívüliek és ezért nem is kalkulálhatóak előre. károk megtérítési kötelezettségének kizárása.

Ahhoz ugyanis, hogy a későbbi szerződésszegő fél a vezető tisztségviselő a szerződés megkötésekor megalapozottan és tudatosan tudjon a kockázatvállalás ügyében dönteni, a jogi személynek kell gondoskodnia megfelelő tájékoztatás adásával arról, hogy a várható károk kockázatának a várható kockázatok ismeretében tudjon dönteni a kockázat vállalásáról, a kockázatvállalás áráról, esetleg a kockázatnak biztosítással történő kivédéséről.²⁰

E tekintetben felmerül a kérdés, hogy tartós jellegű jogviszonyok tekintetében – így a vezető

¹⁹ Kommentár a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez

²⁰ Kommentár a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez

tisztviselői jogviszony tekintetében is - ennek a klauzulának az alkalmazása nem vezethet-e ahhoz, hogy a referencia-időpontként meghatározott szerződéskötés időpontja és a károkozás időpontja között eltelt idő hossza a vezető tisztviselő - a jogi személlyel, mint károsulttal szemben igazságtalan - mentesüléséhez azáltal, hogy az előreláthatóság hiányát az eltelt időre tekintettel könnyedén bizonyítja. Egyes jogirodalmi álláspontok szerint mind ennek a klauzulának az alkalmazása épp a kérdésben felvetettekhez vezet, azaz ahhoz, hogy a referencia időpont, vagyis a károkozás időpontja közötti időtartam tartós jogviszonyok esetén olyan hosszú, hogy abban a távlatban nem lehet előrelátni körülményeket és ez az időtényező miatt könnyedén bizonyítható lesz, a vezető tisztviselő könnyedén mentesül a felelőssége alól, ami pedig igazságtalan a károsulttal szemben.²¹

Véleményem szerint szükséges a megtérítendő kár mértékének korlátozása, hiszen ha nem lenne a kár mértéke keretek közé szorítva szintén igazságtalanságokhoz vezetne azáltal, hogy a károsulti követelések elrugaszkodnának a valóságtól. Emellett azonban szükséges annak a biztosítása is, hogy a károkozó ne bújhasson ki egyszerűen a felelőssége alól. Ez utóbbi cél elérésével kapcsolatban kell bevonni a Ptk. 1:4. §-ban rögzített elvárható magatartás és a felróhatóság elvét.²² Ennek alapján a vezető tisztviselővel szemben is elvárható már a szerződéskötéskor bizonyos mértékű előrelátás, míg a jogi személytől pedig egyfajta együttműködési kötelezettség, azaz, hogy szükség szerint tájékoztassa a másik felet, a vezető tisztviselőt egy esetleges szerződésszegés várható rendkívüli kárkövetkezményeiről, különösen a lehetséges következménykárok és az elmaradt haszon szokatlan nagyságáról. „Ha ugyanis az általa előre látott, de a másik fél által nem ismerhető kockázatról nem ad tájékoztatást, a bekövetkező kárt neki kell viselnie.”²³

²¹ Török Tamás: Felelősség a társasági jogban. Második, átdolgozott kiadás. Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2015. 354. o.; Fuglinszky Ádám: A szerződésszegés. In: Petrik Ferenc (főszerkesztő) Polgári jog - Kötelmi jog, V. Kötet, 246.o.; Bodzási Balázs: A jogi személy körében felmerülő felelősségi kérdésekről, különös tekintettel a vezető tisztviselőkre. = Gazdaság és Jog, 2013. 6.

²² 1:4. § [Az elvárható magatartás elve. Felróhatóság] (1) Ha e törvény eltérő követelményt nem támaszt, a polgári jogi viszonyokban úgy kell eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. (2) Felróható magatartására előnyök szerzése végett senki nem hivatkozhat. (3) A másik fél felróható magatartására hivatkozhat az is, aki maga felróhatóan járt el.

²³ Kommentár a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez

A Ptk. 6:143. § (3) bekezdésében szabályozottak szerint a gondatlan károkozás esetével szemben a szándékos szerződésszegéssel történő károkozás esetén a vezető tisztségviselő köteles a jogi személy teljes kárát megtéríteni. Ez a rendelkezés a gondatlansággal okozott károkra vonatkozó szabályoknál szigorúbb, mivel e kötelezettségek vállalása önkéntesen történt.

Az ingyenes szerződés alapján eljáró vezető tisztségviselő felelősségének szabályait a Ptk. 6:147. §-a tartalmazza, miszerint az, aki szolgáltatás teljesítését ingyenesen vállalja, a szolgáltatás tárgyában bekövetkezett kárért akkor felel, ha a jogosult bizonyítja, hogy a kötelezett a kárt szándékos szerződésszegéssel okozta, vagy elmulasztotta a tájékoztatást a szolgáltatás olyan lényeges tulajdonságáról, amelyet a jogosult nem ismert. Aki szolgáltatás teljesítését ingyenesen vállalja, köteles a jogosult vagyonában a szolgáltatással okozott kárt megtéríteni. Mentessül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható.

A szabályozás szerint abban az esetben, ha a vezető tisztségviselő e tevékenységét ingyenes szerződés alapján látja el és a jogi személynek a szerződés megszegésével kárt okoz, a jogi személy vagyonában bekövetkezett kárt köteles megtéríteni, azaz az elmaradt haszon és az egyéb károkat azonban nem köteles megtéríteni. Ingyenes szerződés esetén a vezető tisztségviselő az okozott károkért kizárólag abban az esetben felel, ha a szerződésszegő magatartása szándékos volt, vagy a szolgáltatással kapcsolatos lényeges tájékoztatási kötelezettség elmulasztásával okozza a kárt. E károk vonatkozásában a mentesülés mércéje a felróhatóság. A bizonyítási teher pedig a Ptk. 6:143. § (3) bekezdése alapján mind a károk, mind a felróhatóság tekintetében a károsulton nyugszik.

2. A felelősség alóli mentesülés és a felmentvény intézménye

2.1. A vezető tisztségviselő mentesülése és annak feltételrendszere

A vezető tisztségviselőnek, hogy a Ptk. 6:142. §-a szerint mentessül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést ellenőrzési körén kívül eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje, vagy a kárt elhárítsa. A vezető tisztségviselő mentesülésének a Ptk. hivatkozott szabálya szerint három együttes

kimentési feltétele van. Az első annak a bizonyítása, hogy a szerződésszegést okozó körülmény a vezető tisztségviselő ellenőrzési körén kívüli essen, azaz vezető tisztségviselő kötelezettségszegését előidéző körülményt kell abból a szempontból vizsgálni, hogy vajon az a szerződésszegő fél ellenőrzési körébe tartozott-e.

A felelősség alóli kimentés második feltétele annak a bizonyítása, hogy a szerződésszegést okozó, ellenőrzési körön kívüli körülmény a szerződéskötéskor nem volt előre látható.²⁴ A felelősségi szabály szerkezetéből az a következtetés vonható le, hogy a szerződéskötéskor előre látható körülmény annak a szerződésnek a megkötésére kell, hogy vonatkozzon, amely szerződés megszegésére a kártérítési igényt alapítják. Az itt vizsgált szabály alapján pedig a társaság a saját vezető tisztségviselőjével szemben léphet fel, ebből pedig az következik, hogy a közöttük fennálló szerződés megkötésének időpontja kell, hogy irányadó legyen. Mindez következik továbbá abból is, hogy a szerződő feleknek a szerződéskötéskor ismert körülmények alapján kell felmérniük a szerződéssel kapcsolatos kockázataikat, és ezek a kockázatok utóbb felmerülő körülmények folytán már nem változhatnak meg. Ennek alapján tehát, ha a vezető tisztségviselő a tisztsége elvállalásakor valamely körülményt nem láthatott előre, akkor később ennek a körülménynek a bekövetkeztét nem lehet az ő terhére figyelembe venni.²⁵

Itt kell tisztázni továbbá azt a kérdést is, hogy mit lehet az előreláthatóság körében elvárni a vezető tisztségviselőktől. E körben - tekintettel arra, hogy a Ptk. nem határoz meg semmilyen speciális követelményt - a Ptk. 1:4. § (1)²⁶ bekezdésének általános elvárhatósági mércéjét kell alkalmazni,

²⁴ Ez a kitétel azonban értelmezési problémát vethet fel a következők szerint. A károkozó és a károsult közötti szerződéses viszony a vezető tisztségviselői megbízás elfogadásával keletkezik, amely hosszú időre, évekre vagy akár határozatlan időre is szólhat. Ennek alapján pedig a szerződéskötés időpontja és a tényleges károkozás olyan messzire kerülnének egymástól, hogy az előre nem láthatóság bizonyítása túlzottan egyszerűvé válna. A Ptk. Nagykomentár szerint a kérdés az, hogy erre a problémára a bírósági gyakorlat fog-e olyan módon reagálni, hogy a szerződéskötés időpontjaként nem a vezető tisztségviselői jogviszony keletkezését, hanem a vezető tisztségviselő károkozó magatartásának elkövetését fogja tekinteni. Ez a kérdés azért is vetődhet fel, mert az esetek jelentős részében a károkozó magatartás is egy szerződéshez kapcsolódik, a vezető tisztségviselő károkozó magatartása abban áll, hogy a társaság nevében egy szerződést nem kellő körültekintéssel köt meg (lásd például a BH2011. 288. és az EBH2011. 2417. számú döntésekben foglaltakat).

²⁵ Kommentár a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez

²⁶ Ptk. 1:4. § (1) Ha e törvény eltérő követelményt nem támaszt, a polgári jogi viszonyokban úgy kell eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

ennek alapján pedig azt kell vizsgálni, hogy a vezető tisztségviselő az adott helyzetben általában elvárható gondosság mellett előre láthatta-e a károkozásra vezető körülményt.

A mentesülés harmadik feltétele annak a bizonyítása, hogy adott esetben nem volt elvárható a vezető tisztségviselőtől a károkozó körülmény elkerülése, illetve a kár elhárítása.

A vezető tisztségviselő feladata az, hogy még a kár bekövetkezése előtt megtegye azokat az intézkedéseket, amelyek a kár bekövetkeztét megakadályozzák, vagy ha már bekövetkezett a kár, akkor megtegye azokat a lépéseket, amelyekkel a károkozás előtti helyzet visszaállítható, bármilyen okból következett is be a szerződésszegést jelentő helyzet. A kár bekövetkezése esetén nyilvánvaló, hogy annak az elkerülését, illetve elhárítását célzó, illetve arra alkalmas intézkedések nem történtek meg.

A kimentés körében tehát nem azt kell bizonyítani, hogy a kárelhárító, kárenyhítő intézkedések megtörténtek-e, hanem azt, hogy azok megtörténte nem volt elvárható. Mindezek alapján megállapítható, hogy a vezető tisztségviselő felelősség alóli kimentése a társasággal szemben csak akkor lehet sikeres, ha bizonyítani lehet, hogy a vezető tisztségviselőnek az adott helyzetben általában elvárható magatartása mellett nem volt elkerülhető a károkozó körülmény vagy elhárítható a kár bekövetkezése.

Megállapítható továbbá az is, hogy vezető tisztségviselő a kötelezettségszegéssel okozott károkért való felelősség alól kizárólag akkor mentesülhet, ha a fent részletezett három kimentési ok együttesen fennáll, és mindhármát bizonyítani tudja. Abban az esetben azonban, ha egyetlen is hiányzik, a vezető tisztségviselő felelőssége megállapításra kerül.

2.2. A felmentvény intézménye

A Ptk. 3:117. § -a szerint abban az esetben, ha a társaság legfőbb szerve a vezető tisztségviselő kérésére a beszámoló elfogadásával egyidejűleg az előző üzleti évben kifejtett ügyvezetési tevékenység megfelelőségét megállapító felmentvényt ad, a társaság a vezető tisztségviselő ellen akkor léphet fel az ügyvezetési kötelezettségek megsértésére alapozott kártérítési igénnyel, ha a felmentvény megadásának alapjául szolgáló tények vagy adatok valótlanok vagy hiányosak voltak.

Ha a vezető tisztségviselői jogviszony két egymást követő, beszámolóval foglalkozó ülés között megszűnik, a vezető tisztségviselő kérheti, hogy a legfőbb szerv következő ülésén döntsön a felmentvény kiadásáról.

A felmentvény a vezető tisztségviselő kimentésének egy különös szabálya, amely kifejezetten a gazdasági társaságokra vonatkozó közös szabályok között kerül szabályozásra, Ptk. azonban - a korábbi szabályokhoz képest²⁷ - újításokat vezet be ennek az intézménynek a vonatkozásában.

A felmentvény lényege továbbra is az, hogy bizonyos esetben a vezető tisztségviselő mentesülhet felelősség alól, azaz vele szemben kártérítési igény sem érvényesíthető a társaság részéről. A felmentvényt a Ptk. a legfőbb szerv által az éves beszámoló elfogadásakor hozott, a vezető tisztségviselő ügyvezetési tevékenységének megfelelőségét megállapító határozatként definiálja, azaz igazolja, hogy a vezető tisztségviselő az értékelt időszakban az ügyvezetési tevékenységét megfelelően, a gazdasági társaság érdekeinek elsődlegességét szem előtt tartva látta el.

A Ptk. lehetővé teszi, hogy a létesítő okirat erre vonatkozó rendelkezése hiányában a vezető tisztségviselő kérésére határozzon a legfőbb szerv a számviteli törvény szerinti beszámoló elfogadásával egyidejűleg felmentvény megadásáról. A Ptk. lényeges újítása e körben, hogy lehetővé teszi azt, amennyiben a vezető tisztségviselő jogviszonya két beszámoló elfogadásával foglalkozó ülés között szűnne meg, akkor a vezető tisztségviselő kérheti, hogy a legfőbb szerv a következő ülésén határozzon a felmentvény megadásáról. Ilyen esetben azért lehet szükség a felmentvényre, hogy a társaság és távozó vezető tisztségviselő a közöttük fennálló jogviszonyt a véglegesség igényével le tudja zárni. A felmentvény megadásának az a jogkövetkezménye, hogy a vezető tisztségviselővel szemben a társaság felelősségi alapon igényt nem érvényesíthet. További változás a szabályozásban az is, hogy a Ptk. alapján, ha a társaság mégis kártérítési igényt kíván érvényesíteni a vezető tisztségviselőjével szemben, akkor nem szükséges, hogy a felmentvény

²⁷ Gt. 30. § (5) „A társasági szerződés előírhatja, hogy a társaság legfőbb szerve évente tűzze napirendjére a vezető tisztségviselők előző üzleti évben végzett munkájának értékelését, és határozzon a vezető tisztségviselők részére megadható felmentvény tárgyában. A felmentvény megadásával a legfőbb szerv igazolja, hogy a vezető tisztségviselők az értékelt időszakban munkájukat a gazdasági társaság érdekeinek elsődlegességét szem előtt tartva végezték. A felmentvény hatálytalanná válik, ha utólag a bíróság jogerősen megállapítja, hogy a felmentvény megadására alapul szolgáló információk valótlanok vagy hiányosak voltak.”

hatálytalanná válása érdekében pert indítson a vezető tisztségviselővel szemben, hanem elegendő, ha az igényérvényesítés során bizonyítja, hogy a felmentvény megadásának alapjául szolgáló tények vagy adatok valótlanok vagy hiányosak voltak, mivel az ilyen esetben a felmentvény hatálytalan.

3. A vezető tisztségviselő harmadik személyek irányába fennálló felelőssége

A vezető tisztségviselő harmadik személyekkel szemben fennálló felelősségét alapvetően a Ptk. 3:24. § (2) bekezdés és a Ptk. 3:118. §-a szabályozza.

3.1. A vezető tisztségviselő általános felelőssége a harmadik személyek felé

A vezető tisztségviselő harmadik személyek felé irányuló általános felelőssége a Ptk. 3:24. § (2) bekezdése szerint akként alakul, hogy a vezető tisztségviselő által e jogkörében eljárva harmadik személynek okozott károkért a jogi személy felel.²⁸ A vezető tisztségviselő a jogi személlyel egyetemlegesen felel, ha a kárt szándékosan okozta.

A 3:24. § (2) bekezdés első fordulata nem tesz különbséget annak tekintetében, hogy a kár okozása szerződésszegéssel vagy szerződésen kívüli magatartással történt. A vezető tisztségviselő ilyen

²⁸ A Ptk. kommentár megfogalmazza, hogy a Ptk. eredeti szövege szerint ezzel a kérdéssel a jogi személyek szabályai között nem foglalkozott, hanem a deliktuális felelősség szabályainál (a 2016. július 1-jével hatályon kívül helyezett) 6:541. § szabályozta azt a kérdést, hogy miként alakul a felelősség abban az esetben, ha egy jogi személy vezető tisztségviselője e minőségében eljárva kárt okoz valamely harmadik személyeknek. Ez a szabályozás logikus meghatározta, hogy ha a vezető tisztségviselő magatartása vezetett a jogi személy szerződésszegéséhez, akkor - a korábbi gyakorlattal egyező módon - a jogi személy, mint szerződő fél szerződésszegését és a szerződésszegésért való felelősségét lehetett megállapítani. Ebben a körben nem volt szükség speciális szabályokra, mivel egy jogi személy szerződésszegése esetén nincs annak jelentősége, hogy a szerződésszegést a jogi személy tagjának, alapítójának, vezető tisztségviselőjének vagy esetleg alkalmazottjának a magatartása idézte-e elő. Ennek a rendelkezésnek az alapján egyértelmű volt, hogy a szerződésszegést csak a szerződő fél követheti el, s ezen nem változtat az, ha a szerződő fél jogi személy. Abban az esetben azonban, ha valaki szerződésen kívül okoz kárt, akkor az első beszámítási pont, ahol a felelősség megállapítható, a károkozó személye. Amikor tehát a Ptk. deliktuális felelősségi szabályok között, a más által okozott károkért való felelősség esetei között rendelkezett arról, hogy a vezető tisztségviselő által e minőségében harmadik személyeknek okozott kárért a vezető tisztségviselő és a jogi személy egyetemlegesen felelnek, akkor ennek a szabályozási igénynek tett eleget. Az ezzel a szabályozással szemben megfogalmazott kritika, hogy az egyetemlegesség túlzottan felnagyítja a vezető tisztségviselők felelősségét, általában nem vette figyelembe azt a körülményt, hogy ez a szabály kizárólag a deliktuális felelősségi körben érvényesülhetett.

minőségében eljárva elő tud idézni olyan helyzetet, amelyben a jogi személy szerződésszegővé válik, de ugyanakkor az is előfordulhat, hogy a vezető tisztségviselő magatartása szerződésen kívül okoz kárt. Ezzel van összefüggésben az, hogy a Ptk. itt nem rendelkezik arról, hogy a vezető tisztségviselő magatartásáért felelős jogi személy felelőssége milyen felelősségi rendszer - a kontraktuális vagy a deliktuális - szerint alakul, mivel mindez attól is függ, hogy a vezető tisztségviselő milyen körben járt el.

Ennek a rendelkezésnek az elemzése során meg kell jegyezni, hogy a szerződésszegéssel okozott károk esetén ez a rendelkezés feleslegesnek tűnhet, mivel a korábbi, a Ptk. hatályba lépése előtti szabályozásban sem volt ilyen általános rendelkezés, ennek ellenére ez azonban a gyakorlatban sohasem okozott problémát. Ennek oka, hogy a jogi személy már a szerződéskötéssel a jogviszony alanyává válik, a szerződés megszegéséből eredően pedig a szerződésszegő félre, magára a jogi személyre hárulhatnak a jogkövetkezmények.

A 3:24.§ (2) bekezdésében foglalt szabály második fordulatából következik, hogy abban az esetben, amennyiben a Ptk. 3:24. § (2) bekezdés második fordulata egyaránt vonatkozik a kontraktuális és deliktuális felelősségre, akkor ennek az egyetemleges felelősségi szabálynak a szándékosság esetére előírt egyetemleges felelősségre is igaznak kell lennie, ami azt jelentené, hogy ha a jogi személy vezető tisztségviselőjének szándékos magatartása okoz szerződésszegő magatartást a jogi személy oldalán, akkor az ebből a szerződésszegésből eredő károkért a vezető tisztségviselőt egyetemleges felelősség fogja terhelni.²⁹ Mindez igen széles körű felelősséget terhel a vezető tisztségviselőre.

A fenti rendelkezésből a szerződésen kívüli felelősség körében pedig az vezethető le, hogy a vezető tisztségviselő az általa e minőségében nem szándékosan okozott deliktuális károkért nem tartozik felelősséggel, mivel ez a felelősség kizárólag a jogi személyt terheli.³⁰ A hatályos szabályozás a

²⁹ Mindez a Ptk. hatályon kívül helyezett 6:541. §-ának szabályaiból nem volt levezethető, pedig azt a rendelkezést olyan kritikák érték, melyek túlzottan tágnak ítélték meg a vezető tisztségviselő e szabály szerinti felelősségét.

³⁰ A Ptk. kommentárban foglaltak szerint ez a vezető tisztségviselőt a deliktuális felelősségi rendszeren belül az alkalmazottakkal hozza azonos helyzetbe, ami nem igazán indokolható, mivel a vezető tisztségviselő nincs olyan mértékben alávetve a jogi személynek, mint az alkalmazott a munkáltatóként fellépő jogi személy viszonylatában. A gazdasági társaságok esetén ez a függetlenség egyértelműen kitűnik a jogszabályból. Ha azonban a vezető tisztségviselő is munkaviszonyban látja el a tevékenységi körét (Ptk. 3:112.§ (1) bekezdés), ez a munkaviszony annyiban biztosan atipikus,

korábbi társasági jogi szabályozáshoz képest szigorúbb azonban a deliktuális kártérítési felelősség körében is annyiban, hogy a szándékos károkozás esetén a vezető tisztségviselő és a jogi személy egyetemleges felelősségét írja elő.

A fenti szabályozási megoldással a Ptk. továbbra is alkalmazza azon korábbi társasági jogi szabályt, amely szerint a vezető tisztségviselő külső károkozásaért a jogi személy felel. A Ptk. e rendelkezése beépíti a szabályozásba a vezető tisztségviselők károkozásával összefüggésben a bírói gyakorlatban már kialakult azon tényállást, mely szerint, ha a vezető tisztségviselő a kárt szándékosan okozza, akkor nem tud mentesülni a felelősség alól a jogi személy felelőssége mögé bújva, hanem a harmadik személy felé közvetlenül is felel. Az károsult érdekeinek védelme érdekében ebben az esetben a jogi személy vagyona is fedezetül szolgál a kielégítetlen követeléseikre azáltal, hogy a vezető tisztségviselő és a jogi személy egyetemlegesen felel. A vezető tisztségviselő felelősségének egységes meghatározásának előnyeként hozható fel az is, hogy már nem merülhet fel értelmezési kérdésként az, hogy a károsult és a jogi személy között fennállt-e jogviszony vagy sem, hanem kizárólag annak van jelentősége, hogy a vezető tisztségviselő a károkozásakor vezető tisztségviselői minőségében, jogkörében járt-e el.

3.2. A vezető tisztségviselő felelőssége a harmadik személyekkel, hitelezőkkel szemben a társaság jogutód nélküli megszűnése esetén

A 3:118. § szerint, ha a gazdasági társaság jogutód nélkül megszűnik, a hitelezők kielégítetlen követelésük erejéig kártérítési igényt érvényesíthetnek a társaság vezető tisztségviselőivel szemben a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint, ha a vezető tisztségviselő a társaság fizetéseképtelenségével fenyegető helyzet beállta után a hitelezői érdekeket nem vette

hogy a vezető tisztségviselővel szemben munkáltatói utasítási jog nem gyakorolható (Ptk. 3:112.§ (2) bekezdés), a vezető tisztségviselő a hatáskörébe tartozó döntéseket önállóan hozhatja meg, s e döntési jog általában nem is vonható el tőle. Ezek mellett a feltételek mellett nehezen indokolható, hogy felelősségi szempontból mégis egy sokkal inkább alávetett, utasítható pozícióban lévő szereplővel soroljuk egy csoportba. Mindez megtöri a Ptk. rendszerét, mert a Ptk. rendelkezései szerint a vezető tisztségviselő és a jogi személy közötti kapcsolat inkább megbízási jogviszonyként minősíthető, ennek pedig sokkal inkább megfelelt a korábbi 6:541. § szabályozásában szereplő deliktuális felelősségi alakzat, amely a jogi személy és a vezető tisztségviselő egyetemleges felelősségét írta elő a vezető tisztségviselő e minőségében okozott károkért való helytállás körében ugyanúgy, mint ahogy a megbízó és megbízott közötti viszonyban.

figyelembe. Ez a rendelkezés végelszámolással történő megszűnés esetén nem alkalmazható.

Tekintettel arra, hogy a vezető tisztségviselő nem áll szerződéses kapcsolatban a hitelezőkkel, ezért felelősségére a szerződésen kívüli károkozás, azaz deliktualis felelősség szabályait kell alkalmazni, amely szerint az, aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. A károkozó akkor mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható. A deliktualis felelősség a kontraktuális felelősséghez képest azt feltételezi, hogy a károkozó és a károsult között nincsen szerződéses kapcsolat. „A vezető tisztségviselő deliktualis felelősségének tipikus tényállásai az angol jogból eredő a „wrongful trading” és a „fraudent trading”, amik magukba foglalnak minden olyan gondatlan eljárást, amik a társaság hitelezőjének megkárosításával járnak.”³¹

Ilyen esetekről akkor beszélhetünk, amikor a jogi személy jogutód nélkül megszűnik és kielégítetlen hitelezői követelések maradnak fenn. Ilyenkor a hitelezők a Ptk. 3:118. § fentiekben ismertetett szabályai alapján a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint kártérítési igényt érvényesíthetnek a vezető tisztségviselővel szemben abban az esetben, ha a vezető tisztségviselő a társaság fizetéseképtelenségével fenyegető helyzet beállta után a hitelezői érdekeket figyelmen kívül hagyta.

A felelősség alapja tehát az, hogy a társaság fizetéseképtelenségével fenyegető helyzet beállta után a vezető tisztségviselő a hitelezői érdekeket figyelmen kívül hagyta. A Ptk. nem fogalmaz meg prioritásokat, és nem rendelkezik arról, hogy ilyen helyzetben az ügyvezetési tevékenységet a hitelezők érdekeinek elsődlegessége alapján kellene ellátni, azonban a vezető tisztségviselőktől elvárja, hogy ezeket az érdekeket kellő súllyal figyelembe vegyék a társaság ügyvezetésének ellátása során.

A fenti elveket követi és az ítélkezési gyakorlat is. Több bírósági döntés is megfogalmazta a vezető tisztségviselő felelősségének a megállapíthatóságát arra az esetre, ha a hitelezők érdekeit figyelembe nem véve jár el a jelen rovatban elemzett esetkörben. A BDT2012.2782. szerint a vezető tisztségviselő az ügyvezetési feladatait a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően a társaság hitelezői érdekeinek elsődlegessége alapján köteles ellátni. A cég hitelezőinek

³¹ <http://doboslegal.eu/a-vezeto-tisztsegviselo-felelossegenek-egy-aspektusai/> (letöltés: 2018.05.01.)

érdeke azt kívánja meg, ha a társaság nem fizetéseképtelen, akkor megszüntetése ne felszámolási eljárás, hanem végelszámolás keretében történjen. A bírói gyakorlat a Ptk. szabályozásához többletkövetelményeket is megfogalmaz a vezető tisztségviselővel szemben, amikor kimondja, hogy „az ügyvezető a jogait jóhiszeműen és tisztességesen köteles gyakorolni, hatáskörét nem használhatja fel a maga hasznára, nem helyezheti személyes érdekeit a társaság céljai elé. Az ügyvezetésre alkalmas üzletember eltekint a saját vagy családja üzleti érdekeltségeitől, és a tulajdonosi érdekeket szolgáló döntéseket hoz.”³² Ezt mondja ki a BDT2012. 2619. is, amely szerint abban az esetben, ha a gazdasági társaság vezető tisztségviselője a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztétől kezdve ügyvezetési feladatait nem a hitelezők érdekeinek elsődlegessége alapján látja el, személyes felelőssége megállapítható.

A bírói gyakorlat alakítja ki azt is, hogy mi minősül olyan esetnek, amely szerint a vezető tisztségviselő nem a hitelezők érdekeinek megfelelően jár el. Így például a vezető tisztségviselő nem a hitelezők érdekeinek megfelelően jár el abban az esetben, ha a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése után igazolható módon létre nem jött szerződések és teljesítési igazolások nélkül rendelkezik különböző nagyságú összegek kifizetése felől.³³

A vezető tisztségviselő harmadik személyekkel szemben felmerülő felelősségének az előfeltétele az, hogy a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet beálltát követően a társaság valóban jogutód nélkül és úgy szűnjön meg, hogy kielégítetlen tartozások maradnak utána.³⁴ Abban az esetben pedig, ha a vezető tisztségviselő ugyan nem tesz eleget az itt előírt kötelezettségeinek, ennek ellenére a társaság helyt tud állni a hitelezők követeléseikért, a felelősségi szabály nem alkalmazható, mivel ebben az esetben nem lenne funkciója.

3.3. A vezető tisztségviselő előtársasággal kapcsolatos felelőssége a hitelezők felé³⁵

Az előtársasági létszakasz a gazdasági társaságok működésének egy olyan időszaka, amely a létesítő

³² BDT2012. 2782.

³³ BH2013. 222.

³⁴ Nochta Tibor: A vezető tisztségviselők magánjogi felelősségének mércéjéről és irányairól az új Ptk. alapján. = Gazdaság és Jog, 2013/6. sz., 3-8. o.

³⁵ Török 2015. , 375-378.o.

okirat ügyvédi vagy közjegyzői hitelesítésétől a társaság cégnyilvántartásba történő bejegyzéséig, vagy annak megtagadásáig tart. Az előtársasági működés speciális szabályait a Ptk. 3:101. § tartalmazza.

A Ptk. 3:101. § (4) bekezdése értelmében, abban az esetben, amennyiben a gazdasági társaság nyilvántartásba vételét jogerősen elutasítják, az erről való tudomásszerzés után az előtársaság a működését késedelem nélkül köteles megszüntetni. E kötelezettség megszegésével okozott károkért az előtársaság vezető tisztségviselői a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint felelnek. A Ptk. 3:101. § (5) bekezdése szerint az előtársaság működésének (4) bekezdés szerinti megszűnése esetén a megszűnésig vállalt kötelezettségeket a létrehozni kívánt társaság rendelkezésére bocsátott vagyonból kell teljesíteni. Az ebből ki nem egyenlíthető követelésekért az alapítók harmadik személyekkel szemben egyetemlegesen kötelesek helytállni. Ha a létrehozni kívánt gazdasági társaságnál a tag felelőssége a társaságot terhelő kötelezettségeikért korlátozott volt, és a tag helytállása ellenére ki nem elégített követelések maradtak fenn, e tartozásokért harmadik személyek irányában a létrehozni kívánt gazdasági társaság vezető tisztségviselői korlátlanul és egyetemlegesen kötelesek helytállni. A Ptk. 3:101. § (6) bekezdése alapján a (4)-(5) bekezdésben foglaltakat megfelelően alkalmazni kell abban az esetben is, ha a társaság a nyilvántartásba-vételi kérelmet visszavonja.

Az előtársasági létszakasz tekintetében a Ptk. a vezető tisztségviselő vonatkozásában két egymástól eltérő felelősségi szabályt határoz meg. A Ptk. 3:101. § (4) bekezdésében foglalt szabály egy szubjektív, felróhatósági felelősségtípust, a Ptk. 3:101. § (5) bekezdés egy objektív, felróhatóságtól független, kockázatáttelepítő felelősségtípust fogalmaz meg a vezető tisztségviselővel szemben.

A Ptk. 3:101. § (4) bekezdésben rögzített felelősségi szabályt a 2006-os Gt. vezette be, a Ptk. ezt a szabályt fenntartotta és pontosította azzal, hogy kimondta, hogy a vezető tisztségviselő felelőssége a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint alakul. E szabály szerint a vezető tisztségviselő hitelezőkkel szembeni felelőssége abban az esetben következik be, ha a gazdasági társaság cégbejegyzési kérelmét a cégbíróság jogerősen elutasítja vagy a kérelmet a tagok visszavonják, azaz akkor, ha a gazdasági társaság nem jön létre és a vezető tisztségviselő erről tudomást szerez, de ennek ellenére az előtársaság működését nem szünteti meg, hanem annak

nevében további kötelezettségeket vállal.

A felelősség bekövetkezésének különös feltétele tehát az, hogy a vezető tisztségviselő a társaság létre nem jöttéről történő tudomásszerzést követően nem gondoskodik a létre nem jött társaság működésének megszüntetéséről.

Abban az esetben, amennyiben a cégbíróság a társaság bejegyzését elutasítja és az előtársaság már megkötött szerződéseket, amelyeket még nem teljesítettek, úgy ebben az esetben ezeknek a szerződéseknek a lehetetlenüléséről beszélhetünk.³⁶ Tekintettel arra, hogy a szerződés lehetetlenülése esetén mindkét fél létező jogalany, ezzel szemben itt az egyik fél egy létre nem jött gazdasági társaság, így a Ptk. a létre nem jött gazdasági társaság vezető tisztségviselőjére telepíti felelősséget abban az esetben, ha a nem gondoskodik az előtársaság működésének a megszüntetéséről.

„A vezető tisztségviselő hitelezőkkel szembeni felelőssége vagyoni felelősségtípus, saját magatartásáért (kötelezettségért) való, teljes, egyetemleges, elsődleges, felróhatóságon alapuló és kontraktuális.”³⁷

A szabályozásból levezethető, hogy a vezető tisztségviselő a gazdasági társaság cégnyilvántartásba történő bejegyzésének jogerős elutasításáról való tudomásszerzése után tulajdonképpen már nem is a gazdasági társaság nevében jár el, hanem a sajátjában. Így tehát a vezető tisztségviselő jogellenesen jár el egyrészt akkor, amikor a létre nem jött gazdasági társaság működését nem szünteti meg, másrészt pedig akkor is, amikor újabb kötelezettségeket vállal egy nem létező társaság nevében. Abban az esetben pedig, ha a létre nem jött gazdasági társaságnál több vezető tisztségviselő működik, a hitelezők irányába csak akkor felelnek egyetemlegesen, ha a közös károkozás tényállása megvalósul. A szerződéskötésben részt nem vevő és az arról tudomással nem rendelkező vezető tisztségviselő felelőssége nem áll fenn a harmadik személlyel szemben.

³⁶ Ptk. 6:179. § [A teljesítés lehetetlenné válása] (1) Ha a teljesítés lehetetlenné vált, a szerződés megszűnik. (2) A teljesítés lehetetlenné válásáról tudomást szerző fél késedelem nélkül köteles erről a másik felet értesíteni. Az értesítés elmulasztásából eredő kárt a mulasztó fél köteles megtéríteni.

³⁷ Török 2015., 376.o.

A Ptk. 3:101. § (5) bekezdésében szabályozottak szerint a vezető tisztségviselő felelőssége a tagi felelősség hiánya mellett működő társasági formák esetén az előtársaság nevében vállalt kötelezettségekért áll fenn abban az esetben, ha a tagok helytállása ellenére maradtak kielégítetlen követelések. A felelősség megvalósulásának tehát két előfeltétele van, egyrészt, hogy az érintett gazdasági társaság olyan társaság - korlátolt felelősségű társaság vagy részvénytársaság - legyen, másrészt a tagok helytállását követően is maradjon fenn kielégítetlen követelés.³⁸

A Ptk. 3:101. § (5) bekezdése szerinti esetben a vezető tisztségviselő felelőssége akkor következik tehát be, ha az előtársaság nyilvántartásba vételét jogerősen elutasítják, ezért az megszűnik, és a társaság rendelkezésére bocsátott vagyonból nem egyenlíthető ki harmadik személyek társaság felé fennálló teljes követelése továbbá a létrehozni kívánt gazdasági társaságnál a tag felelőssége a társaságot terhelő kötelezettségekért korlátozott volt, és a tag helytállása ellenére ki nem elégített követelések maradtak fenn. Az ilyen esetben fennmaradt tartozásokért pedig a társaság vezető tisztségviselői korlátlanul és egyetemlegesen kötelesek helytállni.

Mindezek alapján megállapítható, hogy a társaság vezető tisztségviselőinek az e szabály szerinti felelőssége a hitelezőkkel szemben „vagyon felelősségtípus, más személy magatartásáért (kötelezettségéért) való, teljes, egyetemleges, másodlagos, felróhatóság nélküli és deliktuális felelősségtípus”.³⁹

Ebben az esetben a vezető tisztségviselő nem a saját magatartásáért, hanem a mások által a társaság nevében vállalt kötelezettségekért, azaz az előtársaság magatartásáért felel. A felelőssége másodlagos, mivel csak és kizárólag akkor kerülhet sor annak érvényesítésére, mivel a hitelezők kielégítéséért elsődlegesen felelősséggel rendelkező tag helytállását követően kerülhet csak sor a vezető tisztségviselő felelősségének az érvényesítésére. Felelőssége azonban felróhatóság nélküli,

³⁸ Az olyan társasági formáknál, amelyeknél a tag felelőssége korlátlan (betéti társaság és közkereseti társaság) a vezető tisztségviselő ilyen jellegű felelőssége akkor sem áll fenn, ha a korlátlan felelősséggel rendelkező tagok helytállása ellenére is marad fenn ki nem elégített követelés, mivel a vezető tisztségviselő és a korlátlan felelősségű tag személye egybeesik. Az egyesülés esetében pedig, ahol a tagok jellemzően jogi személyek az ő vagyonuk mellett egy természetes személy vagyona jellemzően nem nyújt a hitelezőknek többletbiztosítékot a követelésük kielégítésére, így ezeknél a társasági formáknál a vezető tisztségviselő ilyen (Ptk. 3:101.§ (5) bekezdés) jellegű felelősséggel való terhelése teljes mértékben szükségtelen.

³⁹ Török 2015. 377.o.

objektív felelősség, mivel nem mentesül a felelősség alól akkor sem, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az a vezető tisztségviselői pozíciót betöltő személytől elvárható és felelőssége tényállásának megvalósulásához elegendő a fentiekben hivatkozott feltételeknek a pusztá fennállása. A vezető tisztségviselő e felelőssége azért deliktualis típusú, mert a hitelezőkkel nem ő, hanem maga az előtársaság áll szerződéses jogviszonyban. Erre tekintettel azonban, mivel deliktualis felelősségről van szó, helye van a kártérítés mértékének bíróság általi csökkentésének és felelőssége a tag felelősségével egyidejűleg a bejegyzési kérelem jogerős elutasításának napjától számított öt éves jogvesztő határidőn belül áll fenn.

Itt kell megjegyezni azt is, hogy a jelen fejezetben részletezett felelősségi szabályok bíróság előtti érvényesítésében is különbség mutatkozik, mégpedig a tekintetben, hogy míg a Ptk. 3:101.§ (4) bekezdés szerinti kártérítési perben a kizárólag a vezető tisztségviselők perelhetők, addig a Ptk. 3:101.§ (5) bekezdése szerint indított kártérítési perben a vezető tisztségviselők és a tagok együttesen is perelhetők. Ez utóbbi esetben a vezető tisztségviselők felelősségének megállapítása csupán feltételes lehet, mivel csak a tagoktól való behajthatatlanság esetén kell helytállniuk.

IV. Az intézményes felelősségátvitel, a vezető tisztségviselő felelősségének áttörése a tagi felelősség áttörés tükrében

1. Az intézményes felelősségátvitel⁴⁰

A vezető tisztségviselő hitelezőkkel szemben fennálló felelőssége az intézményes felelősségátvitel területére tartozik. Intézményes felelősségátvitelről két tekintetben merülhet fel, egyrészt a tagok, másrészt pedig a vezető tisztségviselők vonatkozásában.

Az intézményes felelősségátvitel lényege abban határozható meg, hogy a tőkeegyesítő a jogszabályban meghatározott feltételek fennállása esetén a tag, illetve a vezető tisztségviselő felelősségének a hiánya alakul át a hitelezőkkel szemben fennálló teljes felelősségé. A tagot és a vezető tisztségviselőt védő társasági pajzsot az intézményes felelősségátvitel szabályozása

⁴⁰ Török 2015. 373. o.

A tagi és a vezető tisztségviselői felelősségáttörés közötti különbség lényege, hogy a tagok felelősségének az áttörése esetén a felelősségáttörés megvalósulásának az egyik feltétele, hogy az adott gazdasági társaságban a tag meghatározott befolyással rendelkezzen. Ezzel szemben a vezető tisztségviselőre vonatkozó szabályozásban nem feltétel az, hogy a társaság meghatározott befolyás alatt álljon.

Az olyan esetekben, illetve az olyan társasági formáknál (betéti társaság, közkereseti társaság, egyesülés), ahol a tagot mögöttes felelősség terheli, ott felesleges az ilyen jellegű szabályozás, mivel a tag mögöttes felelőssége általában elegendő többletbiztosítékot, többletfedezetet nyújt a társaság hitelezői számára.

Ettől eltérő a helyzet abban az esetben, és az olyan társasági formáknál, amelyekben a korlátlan felelősséggel rendelkező tag nem esik egybe a társaság vezető tisztségviselőjével (például a betéti társaság kültagját választják vezető tisztségviselőnek, korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság), mivel ebben az esetben a tagoknak, részvényeseknek, illetve a vezető tisztségviselőnek nincsen mögöttes felelőssége. Ilyen esetekben már kiemelt jelentősége van a jogi személy hitelezőinek tekintetében a vezető tisztségviselő különös felelősségének. A korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság esetében a vezető tisztségviselőre vonatkozó felelősségátvitel hitelezői szempontból kiemelt jelentőséggel rendelkezik.

2. A vezető tisztségviselő felelősségének áttörése a tagi felelősség áttörés tükrében

A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006.évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) 118/B. § (1) bekezdése alapján a cégbíróság a céget kényszertörlési eljárásban törölte a cégjegyzékből, a cég vezető tisztségviselője - ideértve a kényszertörlési eljárás előtt a cégjegyzékből törölt vezető tisztségviselőt is - az okozott hátrány erejéig felel a kielégítetlenül maradt hitelezői követelésekért, ha a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezését követően ügyvezetési feladatait nem a hitelezői érdekek figyelembe vételével látta el, és ezáltal a

⁴¹ Török 2015. 373. o.

cég vagyona csökkent, illetve a hitelezők követeléseinek kielégítése meghiúsult. Több vezető tisztségviselő esetén felelősségük egyetemleges.

(2) E § alkalmazásában vezető tisztségviselő a cég által megválasztott végelszámoló is. E § alkalmazásában a cég vezető tisztségviselőjének minősül az a személy is, aki a cég döntéseinek meghozatalára ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt.

(3) A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte az az időpont, amelytől kezdve a cég vezetői előre látták vagy ésszerűen előre láthatták, hogy a cég nem lesz képes esedékességgel kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket.

(4) Mentesül a felelősség alól a vezető tisztségviselő, ha bizonyítja, hogy a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet nem a vezető tisztségviselői jogviszonya alatt vagy ügyvezetési tevékenysége miatt következett be, a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően pedig az adott helyzetben az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható valamennyi intézkedést megtette a hitelezői veszteségek elkerülése, csökkentése, továbbá a cég legfőbb szerve intézkedéseinek kezdeményezése érdekében. Ha a vezető tisztségviselő a kénysztörlesztés elrendelését megelőzően vagy a kénysztörlesztési eljárás alatt nem tett eleget a számviteli beszámoló letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségének, vagy - végelszámolás esetén - nem teljesítette a 98. § (3) bekezdés a), c) és d) pontja szerinti kötelezettségét, a hitelezői érdekek sérelmét vélelmezni kell. A hitelezői érdekek sérelmét vélelmezni kell akkor is, ha a kénysztörlesztési eljárást végelszámolás előzte meg és a végelszámoló nem tett eleget a 104. § (3) és (4) bekezdésében foglalt kötelezettségének.

118/C. § (1) Hitelező az a személy, aki követelését a kénysztörlesztési eljárásban a 117. § (2) bekezdése szerint bejelentette és követelése jogerős és végrehajtható bírósági, hatósági határozaton, más végrehajtható okiraton alapul vagy nem vitatott vagy elismert, pénz- vagy pénzben kifejezett vagyoni követelés.

(2) A hitelező a keresetét a cég törlését elrendelő jogerős határozat Céglönlönyben való közzétételét követő kilencven napos jogvesztő határidőn belül a cég utolsó bejegyzett székhelye szerint illetékes törvényszéken terjesztheti elő.

A Ctv. 118/A. § (2) bekezdése alapján annak megállapítását is kérheti a cég hitelezője kereseti kérelmében, hogy a kénysztörlesztési eljárás megindítását megelőzően három éven belüli

részesedését átruházó, többségi befolyással rendelkező, volt tag (részvényes) korlátlanul felel a cég ki nem elégített kötelezettségeiért.

A felelősség alóli kimentés lehetősége csak annak bizonyítása áll fenn, ha a vagyoni hányad átruházásának időpontjában a cég még fizetőképes volt, vagy a vagyonvesztés csak ezt követően következett be, illetőleg a cég nem volt fizetőképes, de a tag (részvényes) az átruházás során jóhiszeműen járt el.

Az átruházás akár ellenérték fejében, akár ingyenesen történhet.

A törvény külön nem mondja ki a Ptk.-ból és a Gt.-ből következő elemet, azaz azt, hogy ha a céget a cégbíróság kénysztörzési eljárásban törölte a cégjegyzékből, a cég tartozásaiért a tag a cég jogutód nélküli megszűnésének szabályai szerint felel.

Abban az esetben tehát, amennyiben a cég működése során korlátlan tagi felelősség állt fenn, az igaz a jogutód nélküli megszűnéskor fennmaradt hitelezői követelések tekintetében is. Ha a tagi felelősség korlátozott volt, akkor a volt tag felelőssége a társaság megszűnéskor felosztott társasági vagyonból a tagnak jutó rész erejéig áll fenn.

A Ctv.-ben azokat az eseteket jeleníti meg, ahol a tag vonatkozásában korlátozott tagi felelősségének áttörésére kerül sor, illetve vezető tisztségviselő esetén a felelőssége átfordult, és már nem kizárólag a gazdasági társaság érdekeit kellett volna képviselnie, hanem már a hitelezői érdekeket is szem előtt kellett volna tartania.

A Ctv. 118/A. §-a ezekre az eseteket szabályozza, azonban a Ptk. előírásai lehetőséget adnak arra, hogy ezen felelősségi esetek és az anyagi jogi szabályok közötti összhang megerősítésre kerülhessen. Ennek alapján a jövőben a felelősségáttörés alóli mentesülés nem a kénysztörzést megelőző okokra figyelemmel történhet, hanem úgy, hogy a tag bizonyítja, hogy a hatályos jogban is ismert visszaélésszerű magatartásokat nem követte el. A Ptk. 3:2. §-a alapján a korlátozott tagi felelősség áttöréséhez visszaélésszerű magatartás szükséges, amely viszont nem feltétlenül egyezik meg a kénysztörzéshez vezető okokkal. Ugyanakkor azonban nem kizárt, hogy a megszűntnek nyilvánítást

megelőző tagsági magatartás visszaélészerű magatartást valósít meg, akár a hátrányos üzletpolitika, akár a törvényes működéssel ellentétes döntések meghozatala által.

A szabályozás fenntartja a volt tag felelősségét is. Fontos rámutatni arra, hogy a szabályozás nem csak a többségi befolyással rendelkező tagot teszi perelhetővé, hanem bármely korlátozott tagi felelősséggel rendelkező tagot is. Ennek oka egyrészt az, hogy a Ptk. sem tesz különbséget, másrészt pedig az a felismerés, hogy összehangolt tagi magatartás esetén a visszaélészerű magatartást a kisebb tulajdoni hányaddal rendelkező tulajdonosok is épp úgy megvalósíthatják. A felelősség áttörésénél tehát az eredményt kell figyelembe venni, és csupán másodrangú kérdés az, hogy a cégbeli döntés milyen szavazati aránnyal rendelkező tagok szavazatával jött létre.

A vezető tisztségviselő vonatkozásában a szabályozás lényegében a korábbi elgondolást követi. A vezető tisztségviselő Ctv. alapján történő perlésére abban az esetben van lehetőség, ha a cég törlésére követelés bejelentése esetén, de a felszámolási eljáráshoz szükséges vagyron hiányában kerülhet sor, azaz megállapítható, hogy a cég fizetéseképtelensége fenn áll. Ebből következik, hogy a fenyegető fizetéseképtelenség, mint a fizetéseképtelenséget megelőző állapot is fenn kellett, hogy álljon.

A szabályozás így abból indul ki, hogy ebben az esetben a vezető tisztségviselő felelőssége a Ptk. 3:118. § alapján biztosan bekövetkezett.

A szabályozás lehetővé teszi a volt vezető tisztségviselő perlését is, azonban már nem tartalmaz három éves időkorlátot. Ennek oka, hogy a fenyegető fizetéseképtelenség bekövetkeztét a jogalkotó előre nem ismerheti.

A mentesülés rendszere kétfokú. Egyrészt mentesül a vezető tisztségviselő, ha bizonyítja, hogy nem az ő magatartása, intézkedése miatt, megbízatásának ideje alatt következett be a fenyegető fizetéseképtelenség, azaz nem vezethető vissza a cég szankciós törlése a tag tevékenységére. Ha azonban a fenyegető fizetéseképtelenség miatta vagy az ő megbízatása alatt következett be, mentesül, ha az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárt magatartást tanúsította, azaz minden intézkedést megtett. Ezen intézkedések felsorolását nyilvánvalóan nem tartalmazhatja a törvény,

hiszen az eset összes körülménye alapján kell megítélni azt, hogy a vezető tisztségviselő megfelelően járt-e el. A szabályozás továbbra is fenntartja a hitelezői érdeksérelemre vonatkozó vélelmeket, pontosítva, kiegészítve azokat.⁴²

A vezető tisztségviselő felelősségének áttörése érhető tetten a BDT2009. 2169. által rögzített gyakorlatban is, miszerint a mögöttes kártérítési felelősséggel helytállni tartozik a felszámolás alatt álló adós cég ügyvezetője az adós tartozásaiért, ha ügyvezetői feladatait a társaság fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetének bekövetkeztét követően nem a hitelezői érdekek elsődlegessége alapján látta el.⁴³

V. A vezető tisztségviselő felelősségének vizsgálata a közte és a jogszemély között fennálló szerződéses jogviszony tükrében (Ptk. 3:112. §)

A Ptk. 3:112. § akként rendelkezik, hogy a társaság ügyvezetését a vezető tisztségviselő - a társasággal kötött megállapodása szerint - megbízási jogviszonyban vagy munkaviszonyban láthatja el. A vezető tisztségviselő a társaság ügyvezetését a gazdasági társaság érdekeinek elsődlegessége alapján önállóan látja el. E minőségében a jogszabályoknak, a létesítő okiratnak és a társaság legfőbb szerve határozatainak van alávetve. A vezető tisztségviselőt a társaság tagja nem utasíthatja, és hatáskörét a legfőbb szerv nem vonhatja el. Egyszemélyes gazdasági társaságnál az egyedüli tag az ügyvezetésnek utasítást adhat, amelyet a vezető tisztségviselő köteles végrehajtani.⁴⁴

A Ptk. fenti rendelkezésére és a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) a Ptk.-tól eltérő jellegű a vezető tisztségviselő felelőssége abban az esetben, ha ügyvezetési tevékenységét megbízási jogviszony és abban, ha munkajogviszony keretében látja el. Kérdés továbbá az is, hogy ebben a tekintetben hogyan viszonyulnak egymáshoz a Ptk. és az Mt. szabályai.

⁴² Kommentár a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez

⁴³ BDT2009. 2169.

⁴⁴ Ptk. 3:112. §

A fenti kérdések megválaszolása összetett, ehhez pedig ki kell térni a vezető tisztségviselői megbízatás keletkezésére, valamint a munkajogi kárfelelősség szabályozására is.

1. A vezető tisztségviselői megbízatás létrejötte

A vezető tisztségviselő megbízatása a Ptk. 3:21. §-a alapján a vezető tisztségviselőnek a jogi személy tagjai általi kijelölésével, kiválasztásával vagy kinevezésével és annak az elfogadásával jön létre.⁴⁵ Ezen a jogalapon kívül a Ptk. jogi személyre vonatkozó része, mint általános rész nem szabályozza a vezető tisztségviselő mögöttes jogállását. A Ptk. 3:112. §-a pedig csupán azt határozza meg, hogy a vezető tisztségviselő az ügyvezetési tevékenységét milyen jogviszonyok keretében végezheti. A Ptk. e körben tehát két konkrét jogviszonyt határoz meg, amelyek keretében a vezető tisztségviselő a tevékenységét végezheti, ezek pedig a megbízási és a munkajogviszony.

2. A munkajogi kárfelelősség a Ptk. szabályai tükrében

A munkajogi kárfelelősség sok mindenben eltér a polgári jogi felelősségtől, de részletes elemzés után az is megállapítható, hogy az „dogmatikailag nem önálló”, vagyis lényegében nem különbözik a polgári jogi kárfelelősség rendszerétől, mivel a meghatározót elemeik azonosak.⁴⁶ A polgári jogi kárfelelősség alapvető elemei a jogellenes magatartás, a kár és a kettő közötti okozati összefüggés. Ezzel ellentétben azonban a munkajogi kárfelelősség alapvető eleme magának a munkajogviszonynak a léte. Ennek alapján a munkajogi kárfelelősség kontraktuális felelősség, amely két részre osztható, egyrészt a munkáltatói másrészt pedig a munkavállalói kárfelelősségre.

A Ptk. 6:142. § szerint, aki a szerződés megszegésével a másik félnek kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentessül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést ellenőrzési körén

⁴⁵ Ptk. 3:21. § (3) A jogi személy első vezető tisztségviselőit a jogi személy létesítő okiratában kell kijelölni. A jogi személy létrejöttét követően a vezető tisztségviselőket a jogi személy tagjai, tagság nélküli jogi személyek esetén a jogi személy alapítói választják meg, nevezik ki vagy hívják vissza. A vezető tisztségviselői megbízás a tisztségnek a kijelölt, megválasztott vagy kinevezett személy által történő elfogadásával jön létre.

⁴⁶ Kiss György: A vezető tisztségviselő felelőssége munkajogi szempontból. In: Csehi Zoltán - Szabó Marianna (szerk.) A vezető tisztségviselő felelőssége. Budapest. Wolters Kluwer Kft. 2015. 149-186. o.

kívül eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje vagy a kárt elhárítsa. A kontraktuális kárfelelősség esetén - szemben a deliktuális felelősséggel - a felek között a károsodás előtt adott egy relatív szerkezetű jogviszony, ami nem más, mint maga a szerződés, ami pedig meghatározza a felek egymással szembeni jogait és kötelezettségeit.

Ennek alapján a károkozó magatartás nem más, mint a szerződésben foglalt kötelezettségek megszegése. E körben a Ptk. szigorítja is a mentesülés feltételeit, amely szigorítás oka éppen az a tény, hogy a kötelezettségeket, amelyek megszegésre kerültek, a felek önként maguk vállalták.

A Ptk. által szabályozott kontraktuális felelősséggel szemben a munkajogi felelősség tehát részben megosztott, mivel ebben a viszonylatban munkáltatói és munkavállalói felelősségről beszélhetünk. A két személyi kör kárfelelősségének szabályozása pedig egymástól eltérően alakul.

A munkáltató kárfelelősséget az Mt. 166. §-a szabályozza. E szerint a munkáltató köteles megtéríteni a munkavállalónak a munkaviszonnyal összefüggésben okozott kárt. Abban az esetben mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt az ellenőrzési körén kívül eső olyan körülmény okozta, amellyel nem kellett számolnia és nem volt elvárható, hogy a károkozó körülmény bekövetkezését elkerülje, vagy a kárt elhárítsa, vagy a kárt kizárólag a károsult elháríthatatlan magatartása okozta. Ez a szabályozás követi a Ptk. konstrukcióját.

Ettől azonban eltér a munkavállaló kárfelelősségének a munkajogi szabályozása. Az Mt. 179. § (1) bekezdése szerint a munkavállaló a munkaviszonyból származó kötelezettségének megszegésével okozott kárt köteles megtéríteni, ha nem úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható.

A munkavállaló kárfelelőssége a fent írtak alapján tehát felróhatóságon alapul és erre épül a kártérítés mértéke is, emellett az Mt. e tekintetben megkülönbözteti a gondatlan, valamint a szándékos vagy súlyosan gondatlan károkozás esetét is, ami a megtérítendő kár mértékénél bír jelentőséggel.⁴⁷

⁴⁷ Mt. 179. § (3) A kártérítés mértéke nem haladhatja meg a munkavállaló négyhavi távolléti díjának összegét. Szándékos vagy súlyosan gondatlan károkozás esetén a teljes kárt kell megtéríteni.

A kimentési okokat az Mt. 179. § (4) bekezdése szabályozza, mely szerint a nem kell megtéríteni azt a kárt, amelynek bekövetkezése a károkozás idején nem volt előrelátható, vagy amelyet a munkáltató vétkes magatartása okozott, vagy amely abból származott, hogy a munkáltató kárenyhítési kötelezettségének nem tett eleget. A munkavállalói kárfelelősség esetén a kimentési okok hasonlítanak a Ptk. kontraktuális felelősségi szabályai között rögzített kimentési okokhoz.

A munkavállalói kárfelelősség Mt. szerinti szabályozásában - a Ptk. szerinti szabályozás tükrében - keverednek a deliktuális és a kontraktuális felelősség elemei.

3. A vezető tisztségviselő, mint ügyvezető szerv, és mint vezető állású munkavállaló

A vezető tisztségviselő jogállásának a rendeltetése maga az ügyvezetés, amely nem más, mint jogi személy irányításával kapcsolatos olyan döntések meghozatalára, amelyek nem tartoznak a tagok vagy az alapítók hatáskörébe. Ezt a tevékenységét a vezető tisztségviselő a jogi személy érdekeinek megfelelően látja el, nem utasítható, kizárólag a jogszabályoknak, a létesítő okiratnak és a legfőbb szerv határozatainak van alávetve, azaz vonatkozásában az önfelelősség elve érvényesül.

Erre a szabályozásra tekintettel egyértelműen megállapítható, hogy a vezető tisztségviselő jogállása inkább polgári jogi, megbízási jellegű, így abban az esetben, amennyiben az ügyvezetési tevékenységét megbízási jogviszony keretében látja el egyértelműen a Ptk. fentiekben már részletezett szabályai alkalmazandók a felelőssége vonatkozásában.

Eltérő azonban a helyzet, abban az esetben, ha a vezető tisztségviselő munkajogviszonyban látja el a tevékenységét. Ez esetben az Mt. szabályai is alkalmazandók. Az Mt. fentiekben részletezett általános munkavállalói felelősségi szabályaihoz képest csak az Mt. 209. § (5) bekezdése ad különleges, az általánostól eltérő szabályozást, amikor kimondja, hogy a vezető gondatlan károkozás esetén a teljes kárért felel.

A kérdés tehát az, hogy alkalmazható-e a vezető állású munkavállalóra vonatkozó munkajogi kárfelelősségi rendszer a vezető tisztségviselőre.

Kiindulópontot az képezi egyrészt, hogy a Ptk. vonatkozó szabályai diszpozitívak, másrészt, hogy a vezető tisztségviselő tevékenységét a jogi személy érdekeinek megfelelően az önfelelősség elve alapján látja el. Ebből pedig az következik, hogy a vezető tisztségviselő és a vezető állású munkavállaló jogállása különbözik egymástól, mivel az egyik polgári jogi, a másik munkajogi fogalom. Mindebből pedig levezethető, hogy a két jogállás rendeltetése eltérő, a vezető tisztségviselő feladata a jogi személy ügyeinek vitele, annak a biztosítása, hogy a jogi személy részt vehessen a jogügyleti, gazdasági forgalomban. A vezető állású munkavállaló feladata ezzel szemben az, a munkáltató, illetve a munkáltatói szervezet működésének biztosítása.⁴⁸

A vezető tisztségviselő és a vezető állású munkavállaló egymástól különböző jogállására épül a polgári jogi és a munkajogi kárfelelősségi rendszer. Ugyanakkor a vezető tisztségviselőre vonatkozó polgári jogi kárfelelősség természete ambivalens. A vezető tisztségviselő az ügyvezetési tevékenysége során a jogi személynek okozott kárért a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályai szerint felel a jogi személlyel szemben. Másrésztől azonban a Ptk. rendelkezései, így a gazdasági társaságokra vonatkozó szabályok is alapvetően engednek eltérést azzal, hogy kógens az egyes gazdasági társaságok típusainak meghatározása, valamint a Ptk. 6:152. §-ának tartalmától. Ennek alapján a rendelkezés értelmében a szándékosan okozott, továbbá emberi életet, testi épséget vagy egészséget megkárosító szerződésszegésért való felelősséget korlátozó vagy kizáró szerződési kikötés semmis.⁴⁹

A jogszabályi rendelkezésektől egyébiránt az eltérés lehetősége meglehetősen tág körű, és ennek megfelelően a gazdasági társaság maga határozhat - a fenti korlát figyelembevételével - a vezető tisztségviselő kárfelelősségéről is.

A fent levezettekől az következik, hogy az alkalmazott felelősségi alakzatok kiválasztása és alkalmazása során alapvetően nincs jelentősége annak, hogy a vezető tisztségviselő a tisztségét megbízási jogviszonyban vagy munkajogviszonyban látja el, hiszen az csupán mögöttes jogviszonyok,

⁴⁸ Kommentár a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvényhez

⁴⁹ Ptk. 6:152. §

hanem a gazdasági társaság legfőbb szervének döntése a meghatározó.⁵⁰

A vezető tisztségviselővel szembeni mérce akkor is a Ptk. 3:112. § (2) bekezdésének első monda, azaz, hogy a vezető tisztségviselő a társaság ügyvezetését a gazdasági társaság érdekeinek elsődlegessége alapján önállóan látja el. Ebből következik, hogy a vezető tisztségviselő, mint vezető állású munkavállaló és a jogi személy (mint munkáltató) között és az ügyvezetés ellátására jön létre a jogviszony, mely tekintetében a fentiekben meghatározottak miatt nem érvényesülhet az alá-fölérendeltségi viszony, mivel a Ptk. 3:112. § (2) bekezdése e tekintetben speciális szabály az Mt. szabályaihoz képest.⁵¹

A fentiekben meghatározott „önfelelősség elve” az utasítási tilalmat támasztja alá, amit a Ptk. 3:112. § (2) bekezdés harmadik mondata szabályoz, miszerint a vezető tisztségviselőt a társaság tagja nem utasíthatja, és hatáskörét a legfőbb szerv nem vonhatja el. Ez azonban nem azt jelenti, hogy a vezető tisztségviselőre ne vonatkoznának a legfőbb szerv határozatai. Ezt a Ptk. 3:112. § (2) bekezdése ki is mondja, amely alapján a vezető tisztségviselő ebben a minőségében a jogszabályoknak, a létesítő okiratnak és a társaság legfőbb szerve határozatainak van alávetve. Ezzel a Ptk. megadja a vezető tisztségviselő tevékenységének a határait. Így annak ellenére, hogy utasítási tilalom áll fenn a vezető tisztségviselő vonatkozásában, a legfőbb szerv határozataiban meghatározhatja az ügyvezetés tevékenységének irányait és mozgásterét, ezen belül azonban a vezető tisztségviselő önállóan jár el az önfelelősség elve alapján.⁵² „Az utasításadás tilalmának elve akkor is érvényesül, ha a vezető tisztségviselő munkajogviszony keretében látja el a feladatait.”⁵³

⁵⁰ Kommentár a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvényhez

⁵¹ Csöndes Mónika: A Ptk. vagy az Mt. alapján kell megítélni a vezető tisztségviselő kártérítési felelősségét, ha a tisztséget munkaviszonyban látja el? = Magyar Jog 2017/5., 271-280. o.

⁵² A vezető tisztségviselő utasíthatóságának tilalma alól azonban vannak a Ptk.-ban kivételek. Ilyen például az egyszemélyes gazdasági társaság, ahol az egyedüli tag, vagy részvényes a vezető tisztségviselő részére utasítást adhat, amelyet a vezető tisztségviselő köteles végrehajtani (Ptk. 3:112. § (3) bekezdés). Ebben az esetben azonban a vezető tisztségviselő nem vonható felelősségre a társaságot ért olyan károkért, amelyek az utasítás végrehajtásából erednek. E körben további kivételt határoz meg a Ptk. 3:55. § (1) bekezdése, amely szerint az uralkodó tag ügyvezetése az uralmi szerződésben meghatározottak szerint az ellenőrzött tag ügyvezetését utasíthatja és az ellenőrzött tag működésére kötelező határozatokat hozhat. Ha az uralkodó tag eljárása megfelel az uralmi szerződésnek, nem alkalmazhatók az ellenőrzött tagnál a Ptk. -nak a legfőbb szerv kizárólagos hatáskörére és az ügyvezetés önállóságára vonatkozó rendelkezései.

⁵³ Csöndes 2017. 278. o.

A vezető tisztségviselő helyzete abból a szempontból is különleges, hogy ő a jogi személy törvényes képviselője,⁵⁴ mely jogkör akkor sem korlátozható harmadik személyekkel szemben, ha a vezető tisztségviselő a képviseleti jogkörét túllépi, továbbá soha nem minősülhet álképviselőnek, az általa kötött ügyletek érvényesek lesznek, de a kötelezettségszegő magatartása megalapozhatja a társasággal szembeni felelősségét.⁵⁵

Annak ellenére, hogy Ptk. 3:24. § (1) bekezdése csak az ügyvezető tevékenysége gyakorlása során okozott károk vonatkozásában írja elő a vezető tisztségviselő kártérítési kötelezettségét. Az az eset, ha a vezető tisztségviselő a képviseleti jogkörének túllépésével okoz kárt,⁵⁶ az egyben az betöltött tisztségéből, jogviszonyából eredő kötelezettség megszegését is jelenti és ezért a Ptk. 3:24. § szabályozása alapján kötelezhető az általa a fentiek szerint okozott kár megtérítésére.⁵⁷

Itt sem lehet tehát különbséget tenni aszerint, hogy a vezető tisztségviselő a feladatát megbízási vagy munkajogviszonyban látja el.

4. A vezető tisztségviselő jogi személy irányába fennálló felelőssége - munkavállalói felelősség és a szerződésszegért való felelősség alkalmazása⁵⁸

A fentiekben leírtak alapján a vezető tisztségviselő abban az esetben is a Ptk. 3:24. § rendelkezései szerint kell, hogy feleljen, ha az ügyvezetési tevékenységét munkaviszony keretében látja el.

A fentiekben már kifejtettek alapján a Ptk. és az Mt. által szabályozott kárfelelősségi rendszer a részletszabályai tekintetében eltérő, de ugyanakkor alapvetően hasonlóak. Az eltérések

⁵⁴ Ptk. 3:29. § [A jogi személy törvényes képviselete] (1) A jogi személy törvényes képviseletét a vezető tisztségviselő látja el. (2) A vezető tisztségviselő képviseleti jogát önállóan gyakorolja. (3) A vezető tisztségviselő köteles a jogi személy jogszabályban előírt adatait a nyilvántartó bíróságnak bejelenteni.

⁵⁵ Wellmann György: A vezető tisztségviselők polgári jogi felelőssége. Gazdaság és jog 1996/12. 10. o.

⁵⁶ Ptk. 3:31. §[A képviseleti jog korlátozása] A jogi személynek a jogi személyek nyilvántartásába bejegyzett képviselője képviseleti jogának korlátozása és nyilatkozatának feltételhez vagy jóváhagyáshoz kötése harmadik személyekkel szemben nem hatályos, kivéve, ha a harmadik személy a korlátozásról vagy a feltétel bekövetkeztének vagy a jóváhagyásnak a szükségességéről és annak hiányáról tudott vagy tudnia kellett volna.

⁵⁷ Csöndes 2017. 271-280. o.

⁵⁸ Csöndes 2017. 271-280. o.

megnyilvánulnak egyrészt a felelősség alóli mentesülés, másrészt a megtérítendő kárra vonatkozó szabályokban.

Azt azonban, hogy a vezető tisztségviselő az megszegte. az ügyvezetési kötelezettségét, azt - attól függetlenül, hogy a tevékenységét milyen jogviszony alapján látja el - a Ptk. 3:112. § szabályaira, és a vezető tisztségviselőtől elvárható gondos eljárás szerinti követelményre tekintettel kell megítélni. Ezt indokolja az is, hogy ha nem a Ptk. szerint kerülne megítélésre a mentesülés, akkor eltérőek lennének annak szabályai, mivel míg az Mt. felróhatósági szabálya felróhatósági alapú, addig a Ptk. mindezt objektív alapon szabályozza a korábban már kifejtettek szerint.

Eltérés mutatkozik továbbá az előreláthatósági korlát Ptk. és Mt. szerinti szabályozásában is. A különbség a bizonyítási teher tekintetében mutatkozik meg azáltal, hogy a Ptk. szabályozása alapján a bizonyítási teher a károsultat terheli e tekintetbe, addig az Mt.-ben nem a kártérítés mértéke körében, hanem a munkavállalói kárfelelősség szabályi között került szabályozásra az előreláthatósági klauzula. Így a hatályos szabályozás szerint a bizonyítási teher a károkozót terheli.

Eltérő továbbá az előreláthatóság időpontjára vonatkozó szabályozása is, tekintettel arra, hogy a Ptk. az előreláthatóság időpontjaként a szerződéskötés időpontját határozza meg, az Mt. ezzel szemben a károkozás időpontját tartja mérvadónak.

Az előreláthatóság körében kell kiemelni azt is, hogy e tekintetben - annak ellenére, hogy külön is szabályozza - az Mt. nem tesz különbséget a szándékosan, a súlyos gondatlansággal okozott károk között, azaz minden esetben alkalmazni kell ezt a klauzulát. Ezzel ellentétben a Ptk. az előreláthatósági klauzulát kizárólag a szándékos károkozás esetén alkalmazza.

Eltérés mutatkozik az igényérvényesítésben is a két jogszabály között, hiszen míg a Ptk. 6:22. § (1) bekezdésében öt éves elévülési időt határoz meg a kártérítési igény érvényesítésére, amit azonban a bírósági vagy hatósági eljárás során nem lehet hivatalból figyelembe venni.⁵⁹ Az Mt. ezzel szemben

⁵⁹ Ptk. 6:23. § [Az elévülés joghatásai] (1) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, az elévült követelést bírósági eljárásban nem lehet érvényesíteni. (2) Az elévülés a kötelezettnek a szolgáltatás teljesítésére vonatkozó kötelezettségét nem érinti; az elévült követelés alapján teljesített szolgáltatást a követelés elévülésére tekintettel visszakövetelni nem lehet. (3) A

a munkaviszonyból származó követelések elévülési idejeként három évet határoz meg. Ennél hosszabb elévülési időt csak bűncselekménnyel okozott kár, és a személyiségi jogsértéssel kapcsolatos sérelemdíj érvényesítésére ír elő, amit öt évben határoz meg. A szabályozás a bűncselekménnyel okozott kár esetén azonos a Ptk. szabályaival.⁶⁰

A fentiek alapján abban az esetben, ha a vezető tisztségviselő az Mt. szabályai szerint felelne, az mind a jogi személy, mind pedig a hitelezők érdekét sértené a rövidebb igényérvényesítési határidő okán.

Itt pedig meg kell jegyezni, hogy a Ptk. szabályozásában a hitelezők érdekeinek a sérelme olyan esetkör, ahol a jogszabály kógens, eltérést nem engedő módon szabályoz, így e tekintetben a vezető tisztségviselő felelősségének az Mt. szabályai szerinti elbírálása a Ptk. 3:4. § (3) bekezdésének b) pontjába ütközne, mivel az kimondja, hogy a jogi személy tagjai, illetve alapítói nem térhetnek el az e törvényben foglaltaktól, ha az eltérés a jogi személy hitelezőinek, munkavállalóinak vagy a tagok kisebbségének jogait nyilvánvalóan sérti, vagy a jogi személyek törvényes működése feletti felügyelet érvényesülését akadályozza.⁶¹

E körben érdemes megemlíteni a többes károkozás esetkörét, ahol adott esetben felmerülhet az a probléma, hogy a több vezető tisztségviselő az ügyvezetői tevékenységi körét különböző jogviszonyban - egyesek megbízási, mások munkajogviszony keretében - látják el a tevékenységüket.

főkövetelés elévülésével az attól függő mellékkövetelések is elévülnek. A mellékkövetelések elévülése a főkövetelés elévülését nem érinti. (4) Az elévülést a bírósági vagy hatósági eljárásban nem lehet hivatalból figyelembe venni.

⁶⁰ Ptk. 6:533. § [Elévülés] (1) A kártérítésre az elévülés szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy bűncselekménnyel okozott kár esetén a követelés öt éven túl sem évül el mindaddig, amíg a bűncselekmény büntethetősége el nem évül. (2) A járadékkövetelés elévülési ideje a járadékkövetelés egészére egységesen akkor kezdődik, amikor a járadékkövetelést megalapozó kár első ízben jelentkezik. ; Mt. 286. § (1) A munkajogi igény három év alatt évül el. (2) A bűncselekménnyel okozott a) kár megtérítésére vagy b) személyiségi jogsértéssel összefüggő sérelemdíj megfizetésére irányuló igény öt év; ha a büntethetőség elévülési ideje ennél hosszabb, ennek megfelelő idő alatt évül el. (3) Az igény elévülését hivatalból kell figyelembe venni. (4) Az elévülésre egyebekben a polgári jogi szabályokat kell alkalmazni azzal, hogy a munkavállaló igényének érvényesítésével kapcsolatos elévülési időt a felek nem rövidíthetik le.

⁶¹ Csöndes 2017. 271-280. o.

Amennyiben az ő esetükben felmerül a közös károkozás, úgy érdekes lehet a kárfelelősség a tekintetben, ha némelyeket a Ptk., másokat pedig az Mt. vonatkozó szabályai alapján vonnának felelősségre. Így azok, akik megbízási jogviszony alapján látják el tevékenységüket egy szigorúbb, objektív szabályozás, míg azok, akik munkaviszonyban látják el a tevékenységüket egy felróhatósági alapú szabályrendszer alapján felelnének, ami különösen a megtérítendő kár mértékével kapcsolatban ütközhetne ki látványosan. Ennek oka, hogy ebben az esetben annak a felelőssége, aki a tevékenységét munkajogviszony keretében folytatja, az olyan megítélés alá esne a felelősség szempontjából, mint az a vezető állású munkavállaló, aki ugyan vezetési, de nem ügyvezetői tevékenységet lát el, vagyis az ő felelőssége egy megbízási jogviszony keretében működő vezető tisztségviselő felelősségéhez képest sokkal korlátozottabban érvényesülne.⁶²

Összegezve tehát, a vezető tisztségviselő és a vezető állású munkavállalói státusz elvileg egymástól eltérő jogállást jelent. Abban az esetben, ha egy vezető tisztségviselő vezető állású munkavállalóként munkajogviszonyban látja el tevékenységét, akkor mindig az adott jogállást rendező jogviszonyra vonatkozó szabályokat, jogkövetkezményeket kell alkalmazni. Ha tehát a vezető tisztségviselő az ügyvezetési tevékenysége során, vagy azzal okozott kárt a jogi személynek, hogy a képviselet jogkörét túllépte, akkor a Ptk. szabályai szerint kell felelnie a társaság irányába.

Az, hogy a vezető tisztségviselő az Mt. vagy a Ptk. alapján felel-e, kizárólag abban a viszonylatban merülhet fel, hogy a vezető tisztségviselő egy vezető tisztségviselői, vagy egy nem vezető tisztségviselői kötelezettségét szegi meg. Utóbbi esetben a vezető tisztségviselő, mint vezető állású munkavállaló felel az Mt. rendelkezései alapján.

Abban az esetben azonban, ha a vezető tisztségviselő az vezető tisztségviselői tevékenysége során okoz kárt akár azzal, hogy a jogszabályokban, vagy a létesítő okiratban foglalt kötelezettségeit megszegi, akár a legfőbb szerv határozatainak meg nem tartásával vagy végre nem hajtásával, vagy akár a vele kötött szerződés szerinti kötelezettségeinek megszegésével, akkor a Ptk. 3:24. § (1) bekezdése alapján kell a felelősségét vizsgálni. Ebből a szempontból nincs jelentősége annak, hogy

⁶² Erre rámutattak a különböző szakirodalmak is, többek között: Barta Judit - Ujváriné Antal Edit: A „Janus-arcú” gazdasági társasági vezető tisztségviselői jogviszony (egyes jogi kérdések). = Gazdaság és Jog. 2016/4. 4. o., Keserű Barna Arnold: A munkaviszonyban álló vezető tisztségviselő felelősségének elméleti és gyakorlati kérdései. = Magyar Jog, 2016/9. 534. o., Csöndes 2017. 271-280. o.

ezt a kikötést munkaszerződés vagy megbízási szerződés tartalmazza, azaz mindez nem függ attól, hogy a vezető tisztségviselő e tevékenységét milyen jogviszony keretében látja el.

Abban az esetben pedig, amennyiben a vezető tisztségviselő a kizárási és az összeférhetetlenségi okokat sérti meg, a Ptk. szerinti szabályok megszegése esetén is a Ptk. 3:24. § (1) bekezdése alapján kell felelnie, míg a vezetőre vonatkozó, az Mt. szerinti összeférhetetlenségi szabályok megsértése esetén az Mt. alapján.⁶³

VI. Záró gondolatok - összegzés

A tanulmányban leírtak alapján megállapítható, hogy a Ptk. kárfelelősségi rendszere egyfajta szigorítást hozott magával, ennek következtében szigorodtak a vezető tisztségviselőre vonatkozó kárfelelősségi szabályok is.

A vezető tisztségviselő különleges státuszt tölt be a jogi személynél, hiszen ő az, aki által a jogi személy „cselekvésre képessé” válik. A vezető tisztségviselő felelőssége alapvetően kétirányú, egyrészt a jogi személy - illetve annak tagjai - irányába, másrészt pedig a harmadik személyek, a hitelezők irányába tartozik felelősséggel. A felelősségének a formája a társaság irányába kontraktuális, míg a harmadik személyek irányába deliktuális. Ez utóbbi esetben a felelősség alapja egy általános tiltó norma, míg a jogi szembeni felelősség alapja a vezető tisztségviselő és a jogi személy között létrejött szerződés, mely tekintetében a felelősségi szabályok szigorúbbak, tekintettel arra, hogy ott önkéntesen, átgondoltan a szerződő felek által vállalt kötelezettségek megszegéséről van szó. A jogszabály azonban nem zárja ki a felelősség alóli mentesülést a fentebb ismertetett szabályozás alapján, mint ahogy nem kerül kizárássra a vezető tisztségviselő felelősségének áttörését sem, amelyre vonatkozó szabályok részben a Ctv-ben kerültek szabályozásra.

A tanulmány kitért továbbá arra az érdekes kérdéskörre is, hogy miként alakul a vezető tisztségviselő felelőssége abban az esetben, ha ezt a tisztségét megbízási jogviszony, illetve, ha

⁶³ Csöndes 2017. 280. o.

munkajogviszony keretében tölti be. Az Mt. és a Ptk. ide vonatkozó szabályozása azonban nem feltétlenül és nem teljesen egyértelmű abban a tekintetben, hogy a munkaviszony keretében működő vezető tisztségviselő felelőssége, illetve az Mt. és a Ptk. felelősségi szabályainak alkalmazása vonatkozásában. Levezethetők ugyan megoldások, azonban a jogirodalom is azon az állásponton van, hogy e tekintetben kicsit összemosásra kerülnek a szabályok a vezető tisztségviselő, mint vezető állású munkavállaló vonatkozásában. Ezeknek a szabályoknak, azonban el kellene különülnie, illetve konkretizálódására, egyértelművé válására lenne szükség, mivel ez esetben felmerülhet, hogy azonos jogi személynél működő, azonos tevékenységet ellátó vezető tisztségviselők felelőssége - a jogszabályok értelmezésének függvényében - akár eltérő is lehet, ami sajátos szituációkat eredményezne.

Felhasznált jogszabályok és irodalmak jegyzéke

- A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény
- A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény
- A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény
- A polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény
- A polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
- Barta Judit - Ujváriné Antal Edit: A „Janus-arcú” gazdasági társasági vezető tisztségviselői jogviszony (egyes jogi kérdések). = Gazdaság és Jog. 2016/4.
- Bodzási Balázs: A jogi személy körében felmerülő felelősségi kérdésekről, különös tekintettel a vezető tisztségviselőkre. = Gazdaság és Jog, 2013. 6.
- Csehi Zoltán: A vezető tisztségviselő polgári jogi felelősségének alapjai és irányai az új Polgári Törvénykönyv alapján. In: Csehi Zoltán - Szabó Marianna (szerk.): A vezető tisztségviselő felelőssége. Budapest, Wolters Kluwer Kft. 2015.
- Csöndes Mónika: A Ptk. vagy az Mt. alapján kell megítélni a vezető tisztségviselő kártérítési felelősségét, ha munkaviszonyban látja el? = Magyar Jog 2017. 5. szám
- Dr. Bori Beáta: a gazdasági társaság tagja korlátozott tagi felelősségének áttörése (dolgozat 2015.)
- Dr. Vezekényi Ursula: A gazdasági társaságok tagjainak, vezető tisztségviselőinek a felelőssége. Budapest, Pénzügy Tanácsadó és Informatikai Kft., 2013.
- Dzsula Marianna: A vezető tisztségviselő felelőssége a cégtörvény alapján.
- Fuglinszky Ádám: A szerződészegés. In: Petrik Ferenc (főszerkesztő) Polgári jog - Kötelmi jog, V. Kötet.
- Gárdos István és Gárdos Péter: A vezető tisztségviselő felelőssége az új Ptk. alapján. <http://ptk2013.hu/szakcikkek/gardos-istvan-es-gardos-peter-a-vezeto-tisztsegviselok-felelossege-az-uj-polgari-torvenykonyvben/3679> (letöltés: 2018.04.12.)
- Keserű Barna Arnold: A munkaviszonyban álló vezető tisztségviselő felelősségének elméleti és gyakorlati kérdései. = Magyar Jog, 2016/9.
- Kiss György: A vezető tisztségviselő felelőssége munkajogi szempontból
- Kobl Tamás: A vezető tisztségviselők polgári jogi felelőssége különös tekintettel az új Ptk.

változásaira.

<http://blszk.sze.hu/images/Dokumentumok/kiadv%C3%A1nyok/Batthy%C3%A1ny%20M%C5%B1helytanulm%C3%A1nyok%20No.%203.%20Kobl%20Tam%C3%A1s.pdf> (letöltés: 2018.04.12.)

- Kommentár a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvényhez
- Kommentár a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez
- Mohai Máté: A vezető tisztségviselők felelősségéről lehulló (gondolatok az új Ptk. 6:541 §-ának értelmezéséhez). = Magyar Jog 2015. 9. szám.
- Nochta Tibor: A gazdaság jogi szabályozása I. Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 2015.
- Nochta Tibor: A magánjogi felelősség útjai a társági jogban. Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 2015.
- Nochta Tibor: A vezető tisztségviselők magánjogi felelősségének mércéjéről és irányairól az új Ptk. alapján. Gazdaság és jog 2013. június, 6. szám
- Nochta Tibor - Juhász László - Mohai Máté: A gazdaság Jogi szabályozás II. Budapest- Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 2015.
- Nochta Tibor: Társasági jog. Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 2011.
- Sobor Dávid: A vezető tisztségviselő polgári jogi felelősségének érvényesítése. In: Csehi Zoltán - Szabó Marianna (szerk.): A vezető tisztségviselő felelőssége. Budapest, Wolters Kluwer Kft. 2015.
- Prof. Dr. Nochta Tibor: Kártérítési jog. Budapest, Menedzser Praxis Szakkiadó és Gazdasági Tanácsadó Kft. 2016.
- Sáriné Simkó Ágnes: A cégek vezetőinek tevékenysége és felelőssége az új Ptké. és a módosult Cégtörvény, valamint a munka- és társasági jogi szabályok alapján.
<http://ptk2013.hu/szakcikkek/a-cegek-vezetoinek-teendoi-es-feelossege-az-uj-ptke-es-a-modosult-cegtorveny-valamint-a-munka-es-tarsasagi-jogi-szabalyok-alapjan/3925> (letöltés: 2018.04.12.)
- Tercsák Tamás: A vezető tisztségviselő jogállása, felelőssége
<http://ptk2013.hu/szakcikkek/tercsak-tamas-vezeto-tisztsegviselo-jogallasa-feelossege/6424> (letöltés: 2018.04.12.)
- Török Tamás: A vezető tisztségviselő hitelezőkkel szembeni felelőssége.= Gazdaság és Jog 2017/6.
- Török Tamás: Felelősség a társasági jogban. Második, átdolgozott és bővített kiadás.

Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. 2015.

- Wellmann György: A vezető tisztségviselők polgári jogi felelőssége. = Gazdaság és jog 1996/12.

<http://doboslegal.eu/a-vezeto-tisztsegviselo-felelossegenek-egy-aspektusai/> (letöltés: 2018.05.01.)

- BDT2009.2169.
- BDT2012.2619.
- BDT2012.2782.
- BDT2013.222.